

III.624.178

1000

X

O S I E D L E

BOERNEROWO

W A R S Z A W A 1 9 3 9

KOMITET REDAKCYJNY:

INŻ. STANISŁAW SZPACZYŃSKI,
INŻ. PIOTR TOMASZEWSKI,
INŻ. ARCH. JAN NAJMAN,
MGR. FRANCISZEK ZBORZIL.

III 624 178

Biblioteka Narodowa
Warszawa

30001017843858

WYDAWNICTWO TOWARZYSTWA POPIERANIA BUDOWY WŁASNYCH
DOMÓW PRACOWNIKÓW SŁUŻBY ŁĄCZNOŚCI W WARSZAWIE.

Na wiosnę 1932 r. ś. p. Minister Poczty i Telegrafów Ignacy Boerner, szukając dróg dla spopularyzowania idei budownictwa własnych mieszkań wśród pracowników swego resortu i polepszenia tą drogą ich warunków mieszkaniowych, podjął inicjatywę wybudowania osiedla mieszkaniowego na terenach państwowych, będących pod zarządem państwowego przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon”, a położonych w miejscowości Babice gminy Blizne.

Tereny te obejmujące około 460 ha gruntu, przeważnie zalesionego, przeznaczone zostały jeszcze uchwałą Rady Ministrów z dnia 5 sierpnia 1921 r. pod budowę Transatlantyckiej Radiostacji Nadawczej. Do tych celów jednak wykorzystana została tylko część posiadłości o powierzchni około 150 ha, pozostałe tereny stanowił zagajnik i nieużytki.

Przez długi czas obszar ten leżał odłogiem mimo, że część jego położona najbliżej Warszawy ze względu na duże walory zdrowotne i korzystne warunki techniczne, jak również z uwagi na swe bliskie Warszawy położenie posiadała doskonale warunki budowlane, kwalifikujące ją pod budowę podstołecznego osiedla mieszkaniowego. Dopiero ś. p. Minister Boerner w r. 1932 zwrócił uwagę na wyżej wymienione właściwości terenu, polecając zbadać dokładnie jego przydatność dla celów budowlanych.

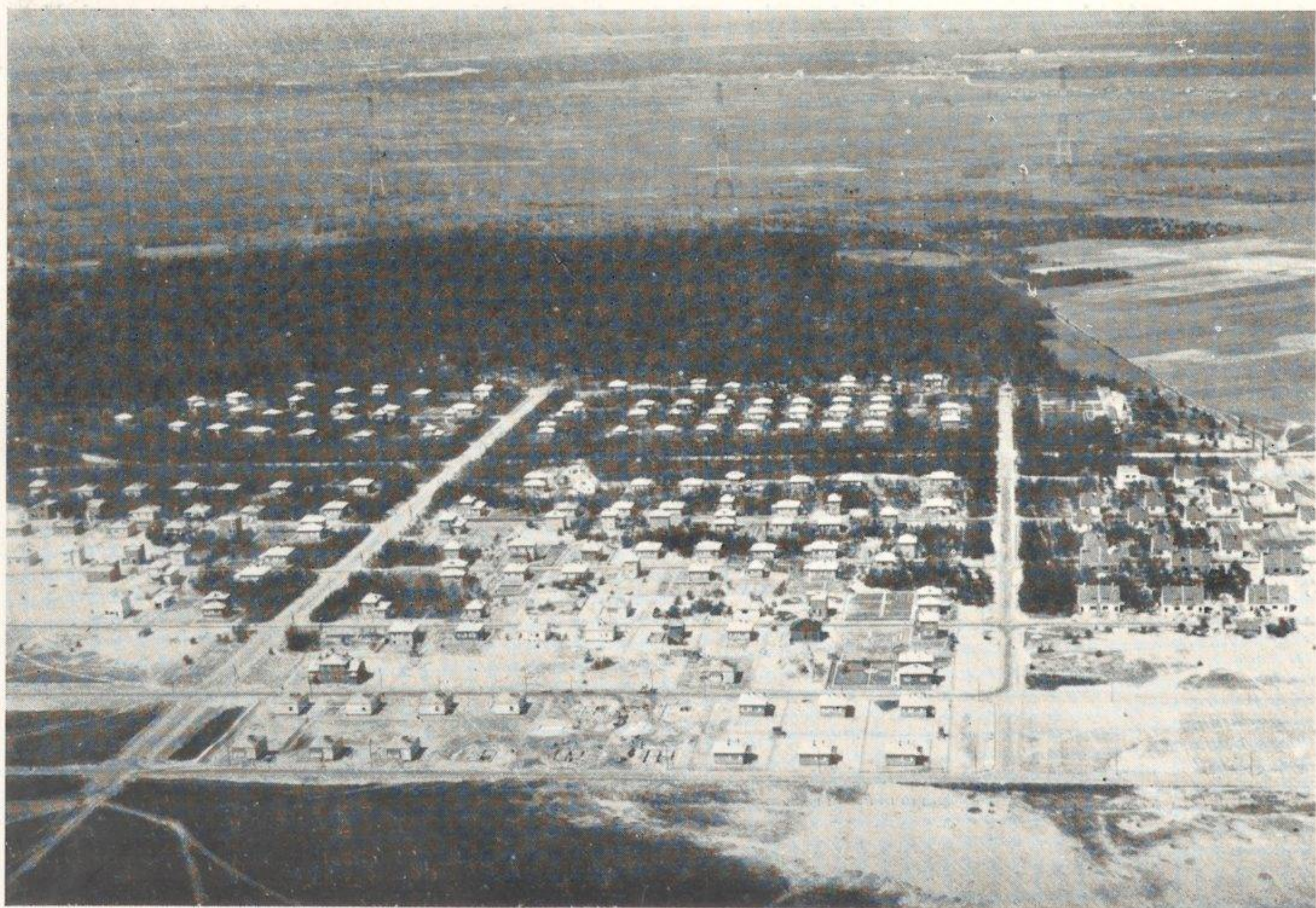
Przeprowadzone badania potwierdziły w całej rozciągłości słuszność pierwotnych przypuszczeń, że część terenu Radiostacji, a mianowicie grunty położone po obu stronach szosy, prowadzącej z Grot do Wawrzyszewa doskonale nadają się pod budowę osiedla mieszkaniowego, gdyż posiadają suchy, piaszczysty i równy grunt, wodę zaskórną na stosunkowo dużej głębokości, dostateczną wytrzymałość gruntu i odpowiednie warunki dla przeprowadzenia komunikacji tramwajowej z Warszawą. Dalszą ważną z punktu widzenia zdrowotnego zaletą tych terenów było sąsiedztwo 80-cio hektarowego starego wysokopiennego lasu iglastego, stanowiącego naturalny rezerwat powietrza dla mieszkańców przyszłego osiedla.

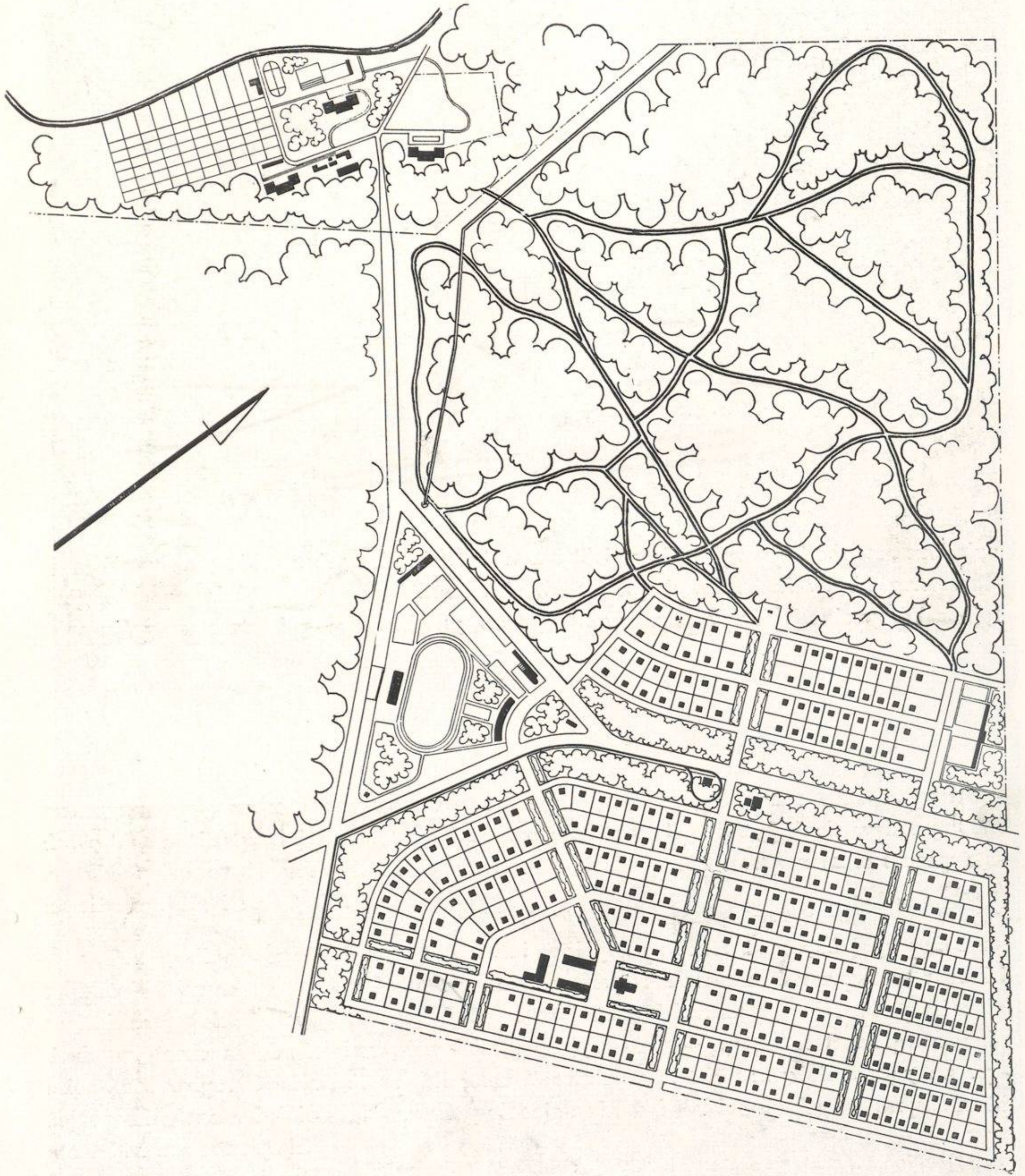

Szkic aerofotogrametryczny osiedla Boernerowo.

F r a g m e n t o s i e d l a z l o t u p t a k a

0 100 200 300 400 500m

Plan osiedla 1:10000.

Statua Matki Boskiej. Rzeźb. arch. J. Goliński.

Tak dodatnie wyniki przeprowadzonych badań utwierdziły ś. p. Ministra Boer-nera w zamiarze budowy na części terenów Radiostacji Transatlantyckiej osiedla mieszkaniowego dla pracowników służby łączności.

Z właściwą sobie energią ś. p. Minister Boerner niezwłocznie przystąpił do urzeczywistnienia swego zamierzenia.

W pierwszym etapie akcji zmierzającej do realizacji budowy osiedla wy-łoniły się dwie grupy zadań, a mianowicie:

- I grupa: rozplanowanie całego terenu przeznaczonego pod budowę osiedla, a więc sporządzenie planu parcelacyjnego i planu zabudowy oraz wyjednanie zezwolenia ustawowego na sprzedaż upatrzonych gruntów państwowych.
- II grupa: organizacja budowy, a w szczególności zakładanie zrzeszeń budowlanych, zadaniem których byłaby budowa domów mieszkalnych dla swych członków, zwerbowanie odpowiedniej ilości członków finansowo przygoto-wanych do budowy własnego domu i selekcja tych kandydatów, nad-zór nad działalnością powołanych do życia zrzeszeń, troska o uzyskanie kredytów długoterminowych nie tylko na budowę domów, lecz rów-nież na sfinansowanie nieodzownych inwestycji terenowych (ulice, wo-dociągi) i t. p.

Zadania grupy pierwszej powierzone zostały Wydziałowi Budowlanemu Mi-nisterstwa Poczty i Telegrafów, który w stosunkowo bardzo krótkim czasie z nich się wywiązał.

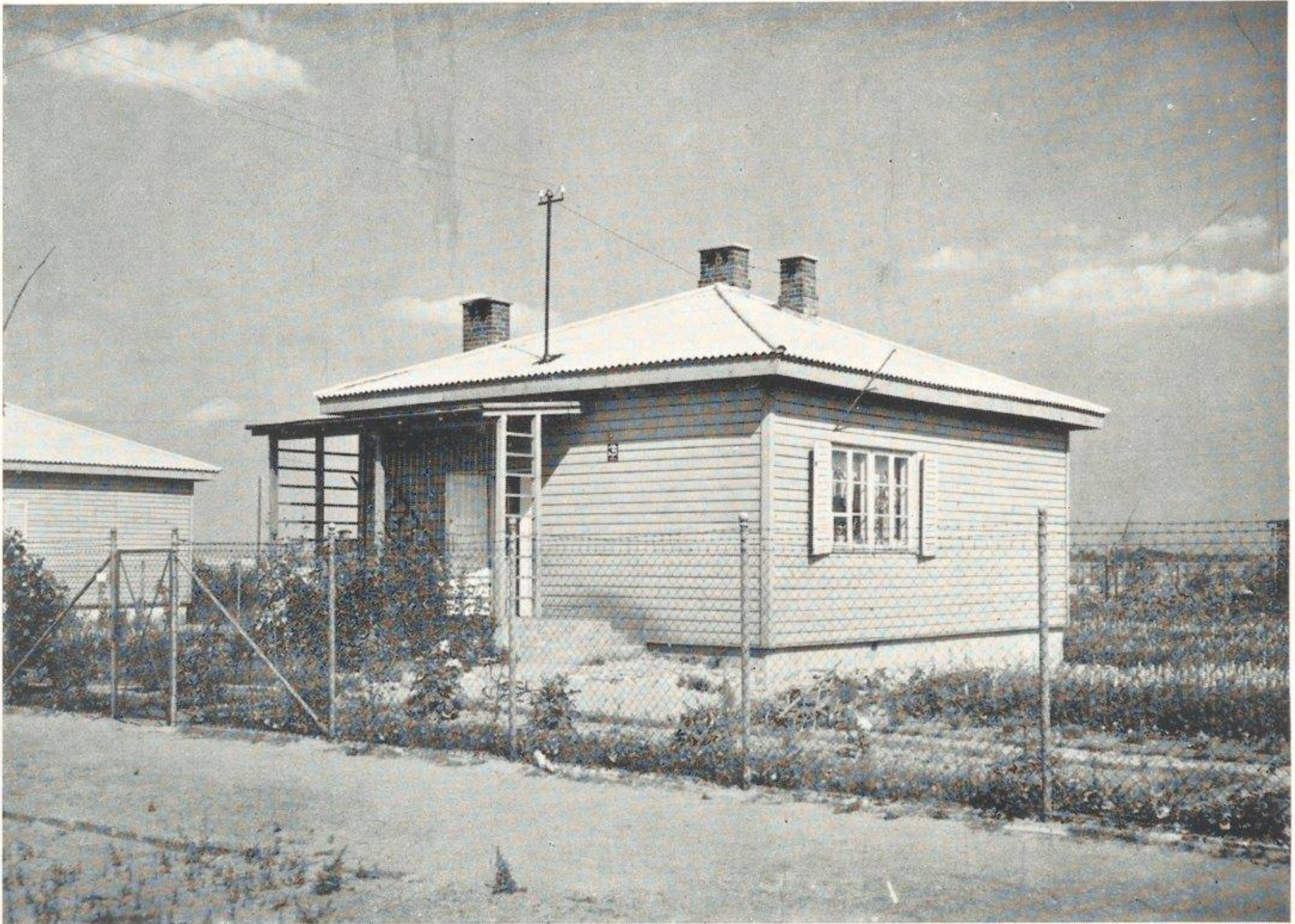
Już w czerwcu 1952 opracowany został przez inż. Kuncewicza i inż. Jure-wicza projekt szczegółowego planu zabudowania przyszłego osiedla. Zatwierdzenie tego projektu przez właściwe władze budowlane nastąpiło w dniu 24 lutego 1953 r. Zezwolenie na sprzedaż gruntów państwowych pod projektowane osiedle Minister Poczty i Telegrafów otrzymał Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 października 1952, ogłoszonym w Dzienniku Ustaw Nr 91, poz. 786 z r. 1952 i ustawą z dnia 15 lutego 1953, ogłoszoną w Dzienniku Ustaw Nr 18, poz. 119 z r. 1953. Wymienione rozporządzenie i ustawa upoważniła Ministra Poczty i Tele-grafów do sprzedaży na cele drobnego budownictwa mieszkaniowego gruntów państwowych, objętych projektem szczegółowego planu zabudowania.

Opracowany projekt szczegółowego planu zabudowania objął tereny położone po obu stronach szosy Groty — Wawrzyszew o łącznym obszarze 52 ha 4140 m². Z obszaru tego projekt planu zabudowania przeznaczył: pod budowę prywatnych domów mieszkalnych 25 ha 9599 m², pod budowę państwowych domów 3 ha 9442 m² na cele użyteczności publicznej 3 ha 1515 m², pod zieleńce i pasy ochronne 12 ha 1984 m², pod ulice i chodniki 7 ha 1800 m².

Z tego krótkiego zestawienia wynika, że projektowane osiedle rozplanowane zostało w sposób zapewniający możliwie najkorzystniejsze warunki zdrowotne, par-cele bowiem budowlane stanowią niespełną połowę ogólnego obszaru osiedla, a pro-cent zabudowy wobec obowiązującej zabudowy luźnej nie przekroczy 10% ogól-nego obszaru Osiedla.

Spełnienie drugiej grupy zadań, a mianowicie zorganizowanie budowy osiedla według opracowanego szczegółowego planu zabudowania przypadło w udziale Towarzystwu Popierania Budowy Własnych Domów Pracowników Służby Łączności.

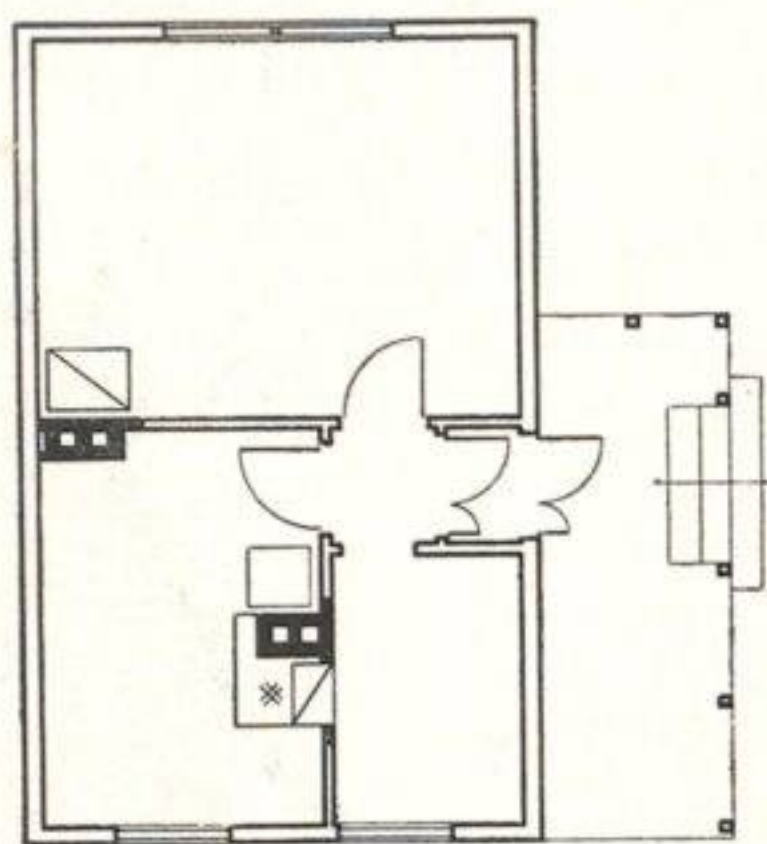
Dom Skarbu Państwa przy ul. Legionów 21. Typ A.

Dom Skarbu Państwa przy ul. Legionów 35. Typ B (murowany).

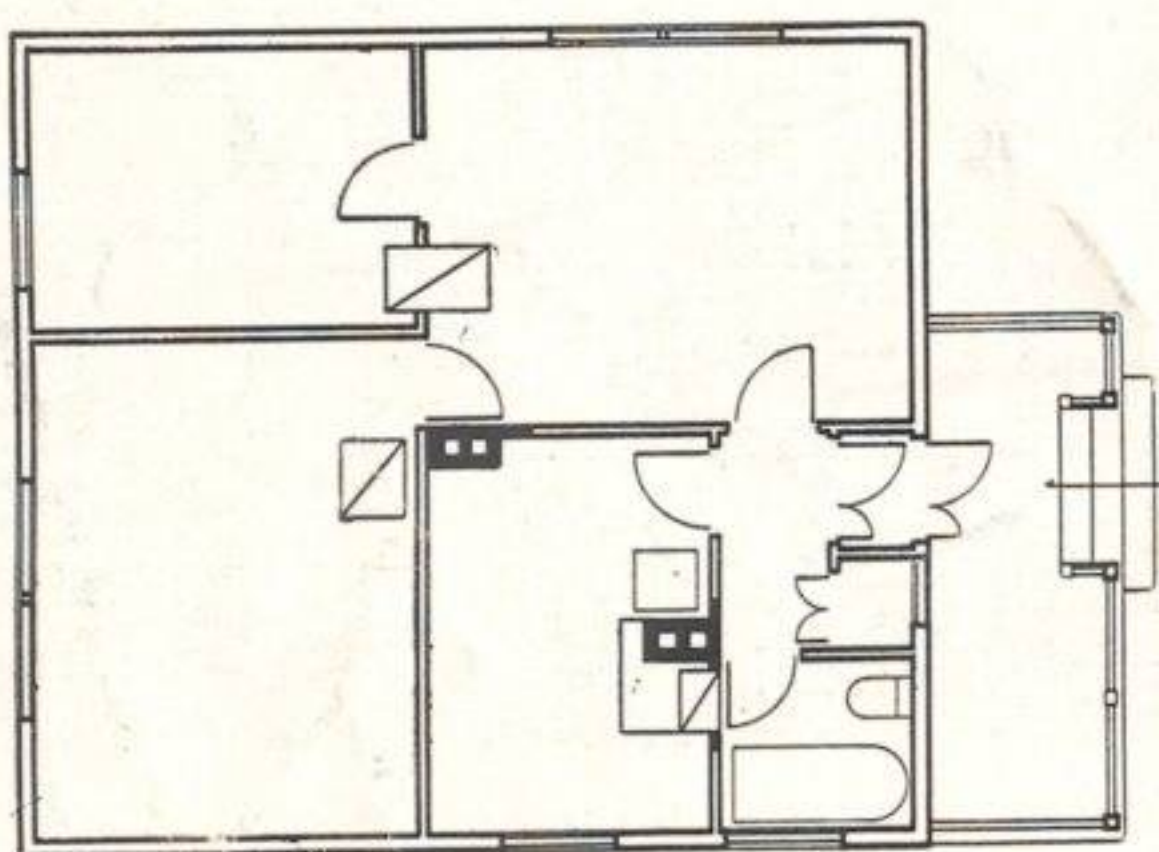

Typ A. Dom parterowy.

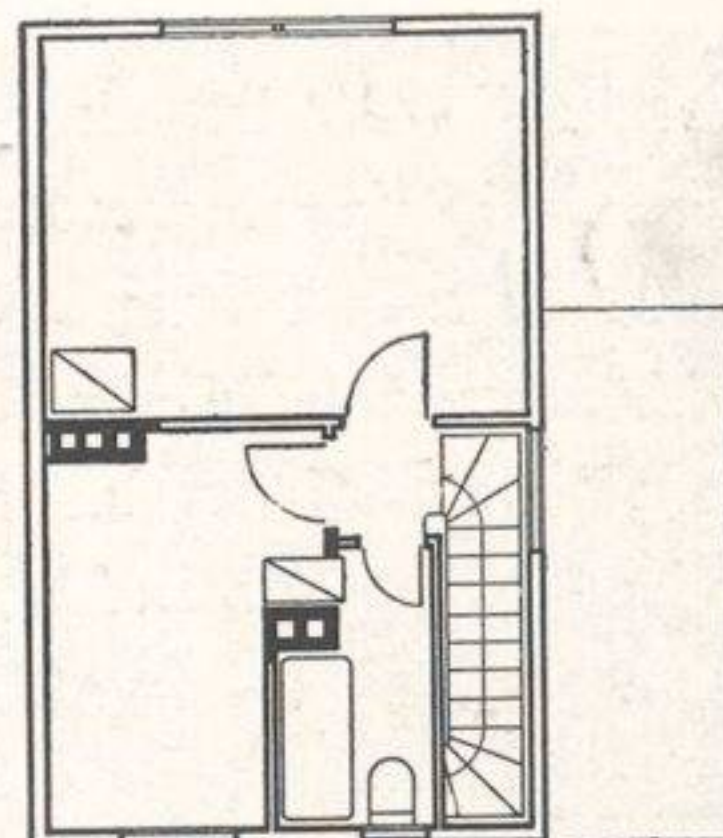
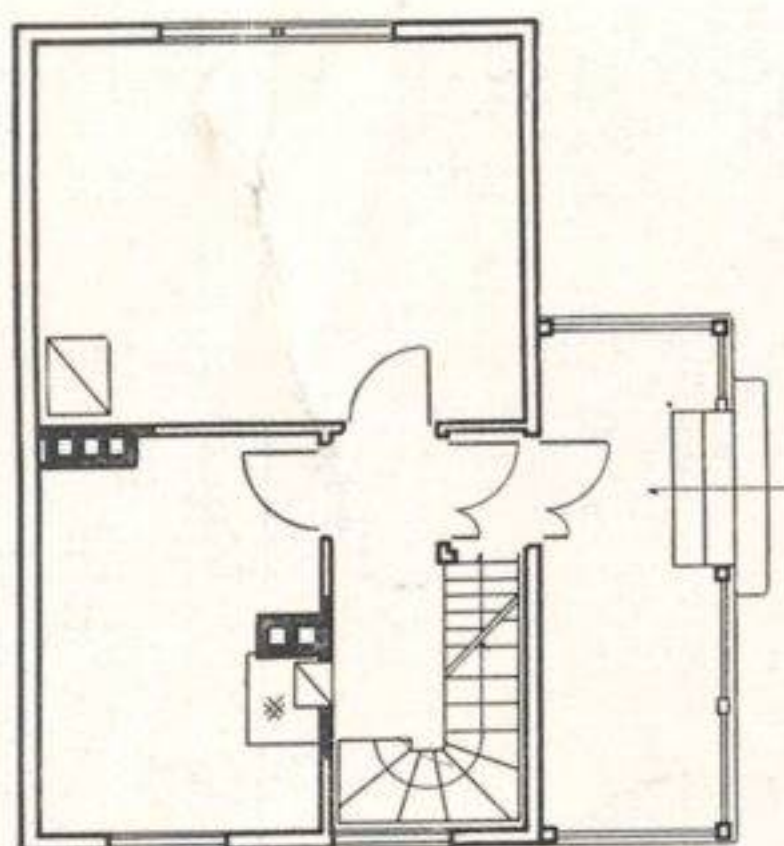

Rzuty poziome typowych domów drewnianych.
1 : 400.

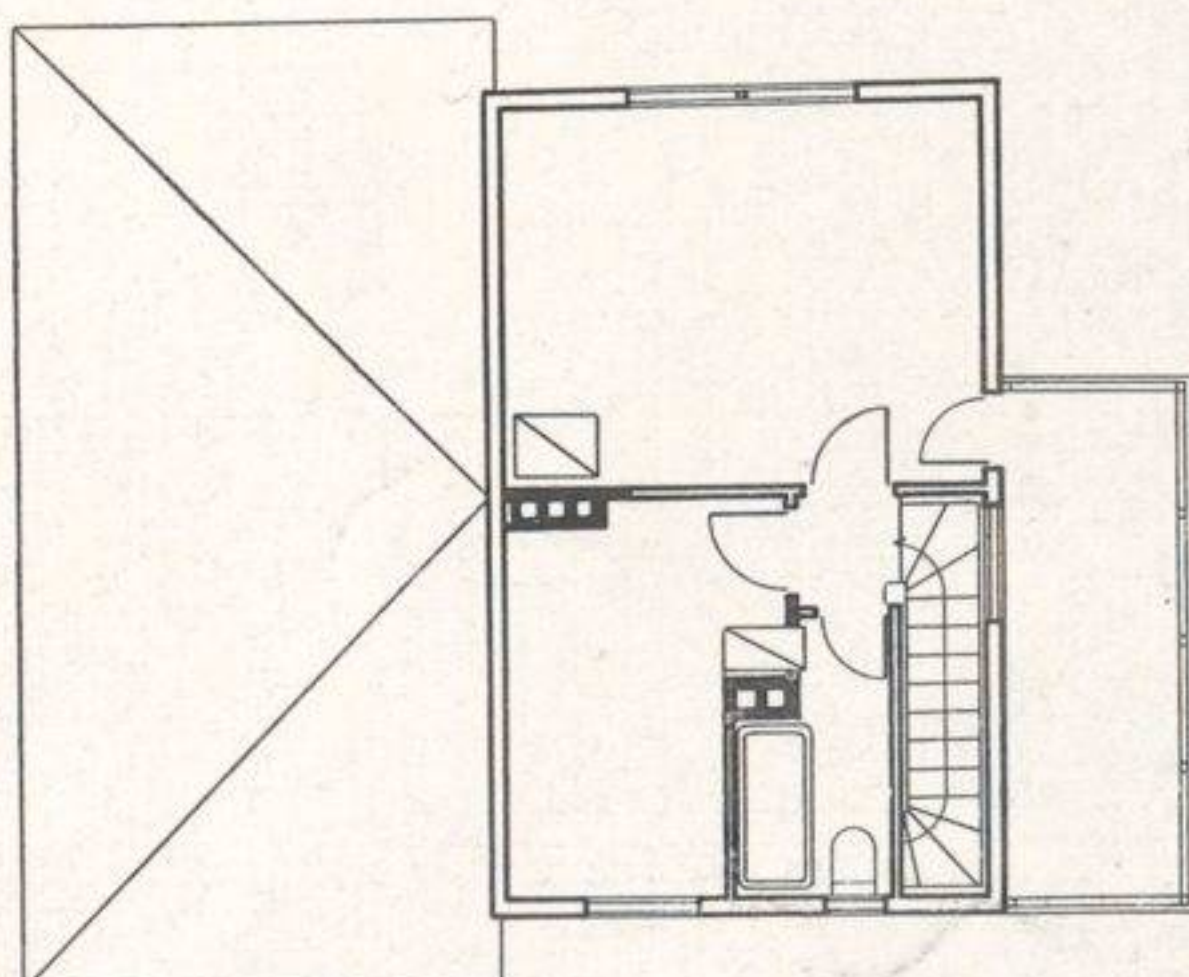
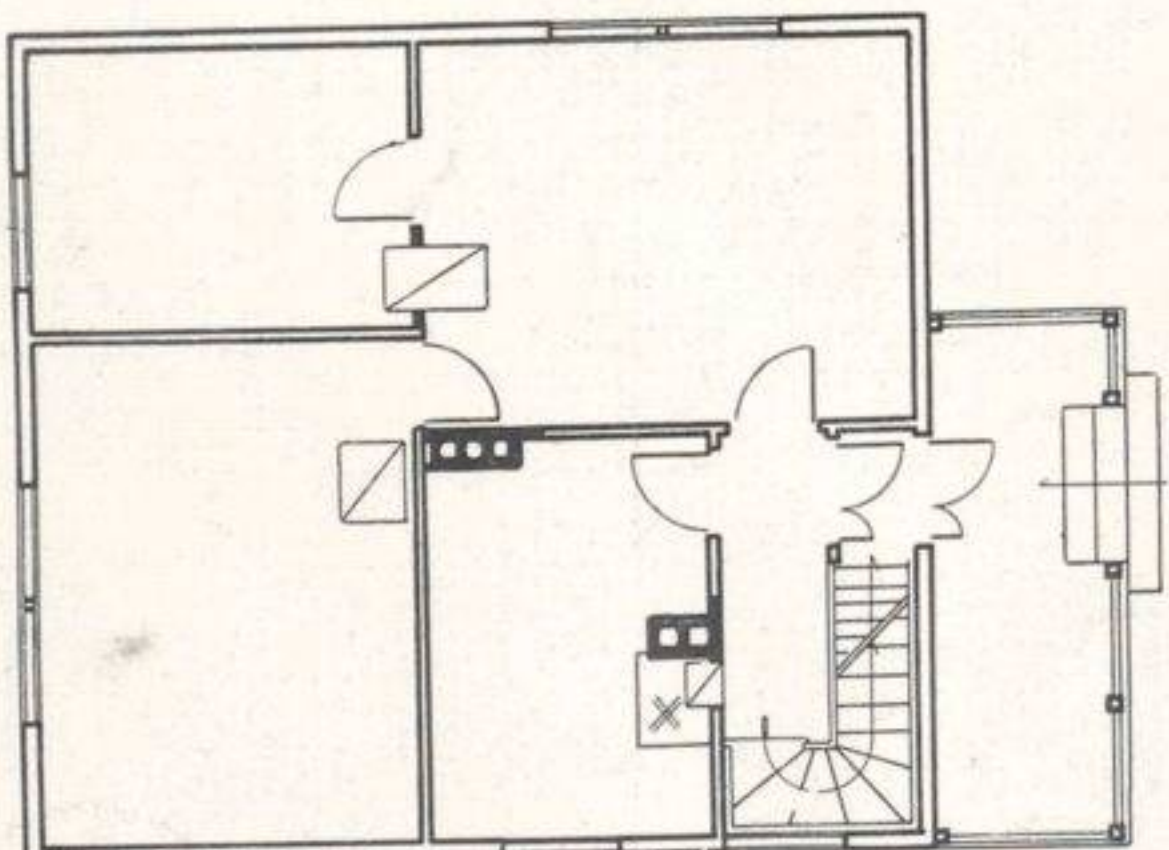
Typ B. Dom parterowy.

Typ C. Dom piętrowy.

Typ D. Dom piętrowy.

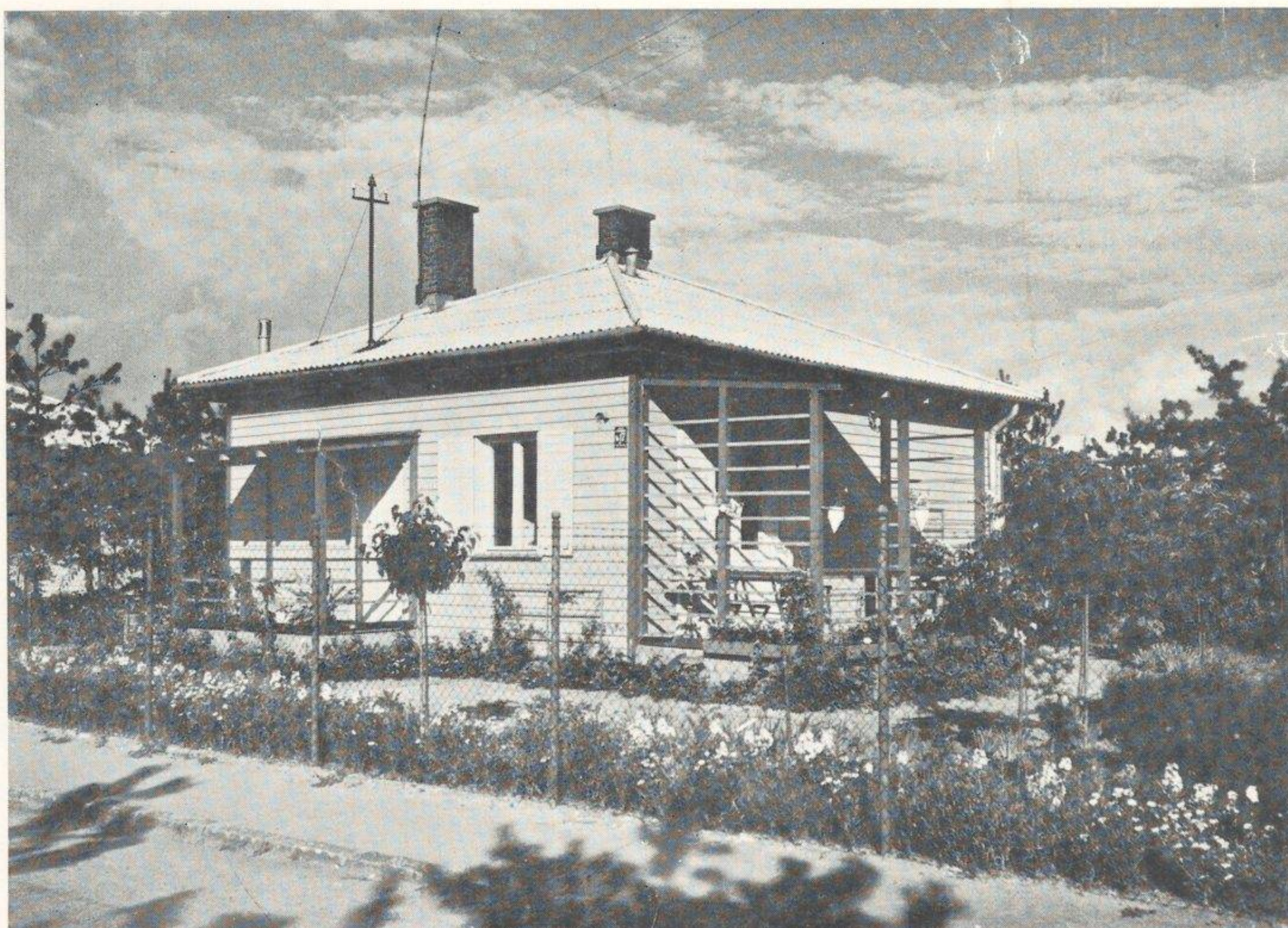

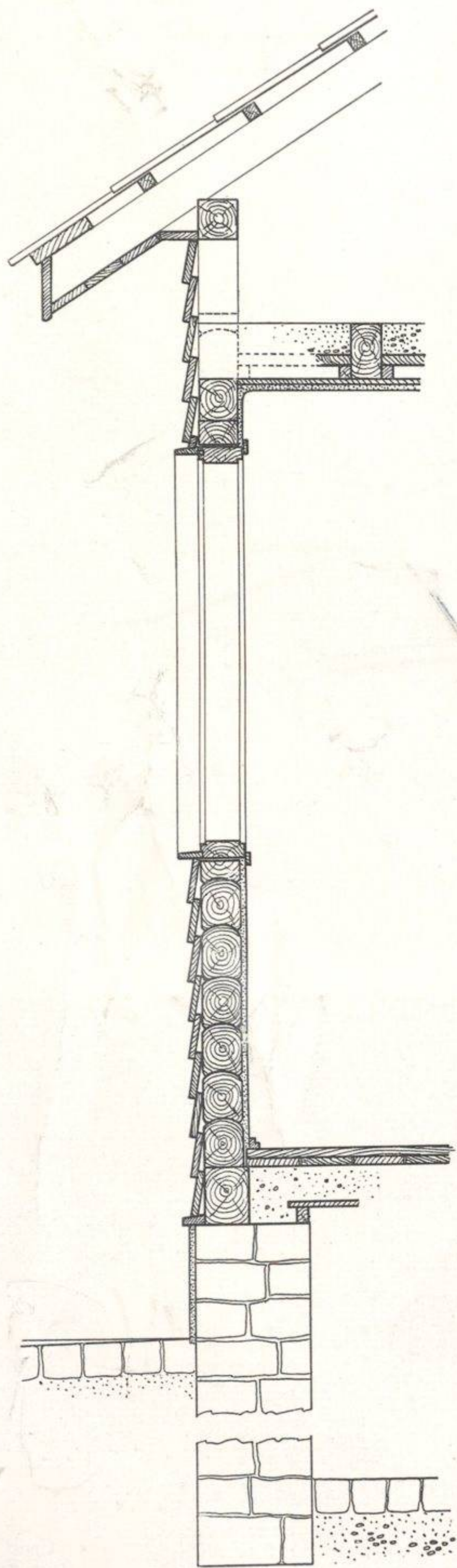

Dom przy ul. Parkowej Nr 1. Typ B.

Dom przy ul. Ignacego Boernera Nr 17. Typ B.

1 : 50.

Szczegół konstrukcji ściany domów drewnianych typu: A, B, C, D, E.

Oficjalnie Towarzystwo zawiązało się w dniu 29.IV.1932 r., kiedy to odbyło się pierwsze walne zebranie członków założycieli. Na tym zebraniu uchwalony został projekt statutu, opracowany przez Ministerstwo Poczty i Telegrafów.

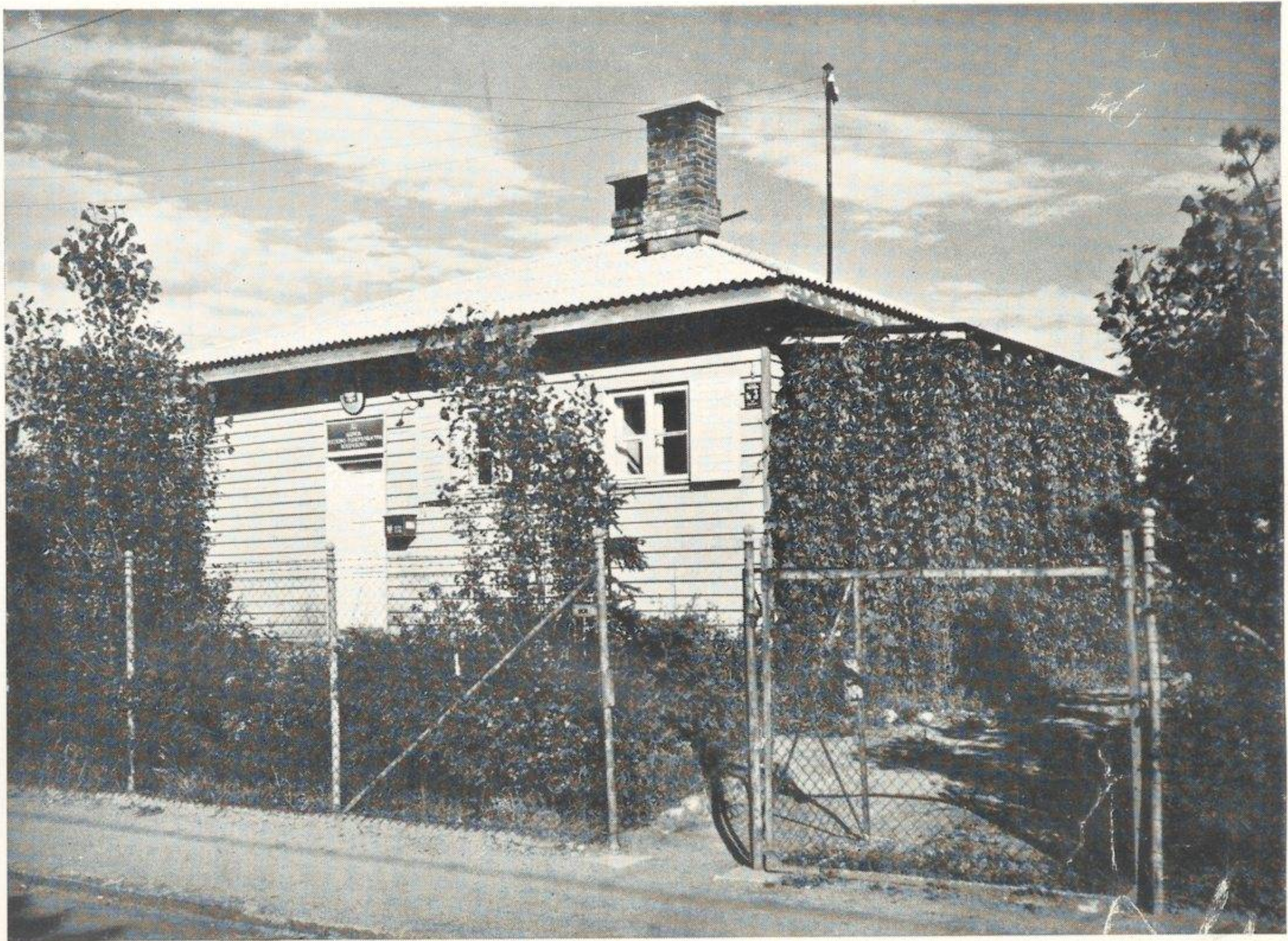
Według postanowień tego statutu, zatwierdzonego następnie w dniu 13 czerwca 1932 r. przez Komisarza Rządu na m. st. Warszawę, Towarzystwo jest osobą prawną, której celem jest popieranie dążeń pracowników służby łączności, zmierzających do uzyskania własnych domów mieszkalnych.

Do wykonania tych zadań, Towarzystwo dąży przez:

- 1) organizowanie wśród pracowników służby łączności zrzeszeń budowlanych, dostarczających swym członkom gotowych domów mieszkalnych,
- 2) ułatwianie zawiązanym zrzeszeniom budowlanym uzyskania odpowiednich terenów budowlanych oraz kredytów długoterminowych,
- 3) nadzór nad działalnością powołanych do życia zrzeszeń, głównie pod względem finansowym i fachowym,
- 4) uzgadnianie wspólnych zamierzeń zorganizowanych zrzeszeń budowlanych.

Członkami założycielami Towarzystwa były następujące osoby prawne: Państwowe Przedsiębiorstwo „Polska Poczta, Telegraf i Telefon, Państwowe Zakłady Tele- i Radiotechniczne, S.A. Polskie Radio, Polska Akcyjna Spółka Telefoniczna, Związek Pracowników Poczty, Telegrafu i Telefonu Rzeczypospolitej Polskiej, Związek Pracowników Teletechnicznych Rzeczypospolitej Polskiej, Związek Niższych Pracowników Poczty, Telegrafu i Telefonu Rzeczypospolitej Polskiej, Pocztove Przystosobienie Wojskowe, Stowarzyszenie „Rodzina Pocztowa”.

Dom Skarbu Państwa przy ul. Pocztowej 3. Typ B.
Dom Poczтового Przystosobienia Wojsk. przy ul. Pocztowej 15. Typ B.

Wymienione osoby prawne stały się następnie członkami rzeczywistymi Towarzystwa z tą tylko zmianą, że wobec likwidacji Stowarzyszenia Rodzina Poczta, przestało ono być również członkiem Towarzystwa.

Prócz wymienionych instytucyj mogły być przyjęte na członków — za zgodą władz Towarzystwa — również inne osoby prawne o pokrewnych celach. Z możliwości tej w ciągu całego okresu istnienia Towarzystwa nie skorzystano, tak, że po likwidacji Rodziny Pocztovej ilość członków rzeczywistych ograniczyła się do ośmiu.

Fundusze Towarzystwa powstają ze składek członków, wynoszących od 100 do 2.000 zł rocznie.

Nadzór nad działalnością Towarzystwa sprawuje Minister Poczty i Telegrafów. Zatwierdzenia Ministra Poczty i Telegrafów wymagają dla swej ważności uchwały Walnego Zebrania Towarzystwa w następujących sprawach: wyboru władz Towarzystwa, nabywania i zbywania lub obciążania majątku nieruchomości, likwidacji Towarzystwa i przeznaczenia pozostałego majątku. Ponadto Minister Poczty i Telegrafów może wstrzymać wykonanie uchwał Walnego Zebrania i Komitetu Wykonawczego, sprzecznych z obowiązującymi przepisami lub celami Towarzystwa oraz ma prawo wydania poleceń wykonania rewizji działalności Towarzystwa.

Władzami Towarzystwa poza Walnym Zebraniem są Komitet Wykonawczy, posiadający uprawnienia Zarządu i składający się z 5 członków i 2 zastępców oraz Komisja Rewizyjna, złożona z 3 członków.

Pierwsze Walne Zebranie Członków-założycieli wybrało władze Towarzystwa w następującym składzie:

A) K o m i t e t W y k o n a w c z y: Inż. Franciszek Drzewiecki, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie P. i T., Inż. Stanisław Szpaczyński, Naczelnik Wydziału w Ministerstwie P. i T., C z ł o n k o w i e: Zygmunt Chamiec, Dyrektor S. A., Polskie Radio, Zygmunt Kohlmünzer, Naczelnik Wydziału w Ministerstwie P. i T., Dr. Jakub Roman, Naczelnik Wydziału w Ministerstwie P. i T., Z a s t ę p c y c z ł o n k ó w: Inż. Adam Żołyński, Józef Stangreciak, B) K o m i s j a R e w i z y j n a: Czesław Tykwiński, Jan Sękiewicz, Jan Socha.

Następne Walne Zebrania Towarzystwa, które odbyły się w dniach 26 września 1932, 16 grudnia 1932 i 4 maja 1933 utrzymały skład władz Towarzystwa bez zmiany. Dopiero piąte z kolei Walne Zebranie, w miejsce ustępującego p. Zygmunta Chamca do Komitetu wybrało p. Czesława Tykwińskiego, a do Komisji Rewizyjnej P.P. Prezesa Jana Sukiennickiego, Jana Sochę i Witalisa Rynkiewicza.

Jak z tego wynika w ciągu 6 lat swej działalności Komitet Wykonawczy pracował w niezmiennym prawie składzie, przy czym przez cały ten okres poszczególne funkcje w Komitecie podzielone były następująco:

Prezes: Inż. Franciszek Drzewiecki, Wiceprezes i kierownik sekcji budowlanej Inż. Stanisław Szpaczyński, Sekretarz: Dr. Jakub Roman, Skarbnik i Kierownik sekcji finansowej Zygmunt Kohlmünzer.

Działalność swą Towarzystwo rozpoczęło bezpośrednio po Pierwszym Walnym Zebraniu Członków Założycieli, a więc w dniu 29 kwietnia 1932 r.

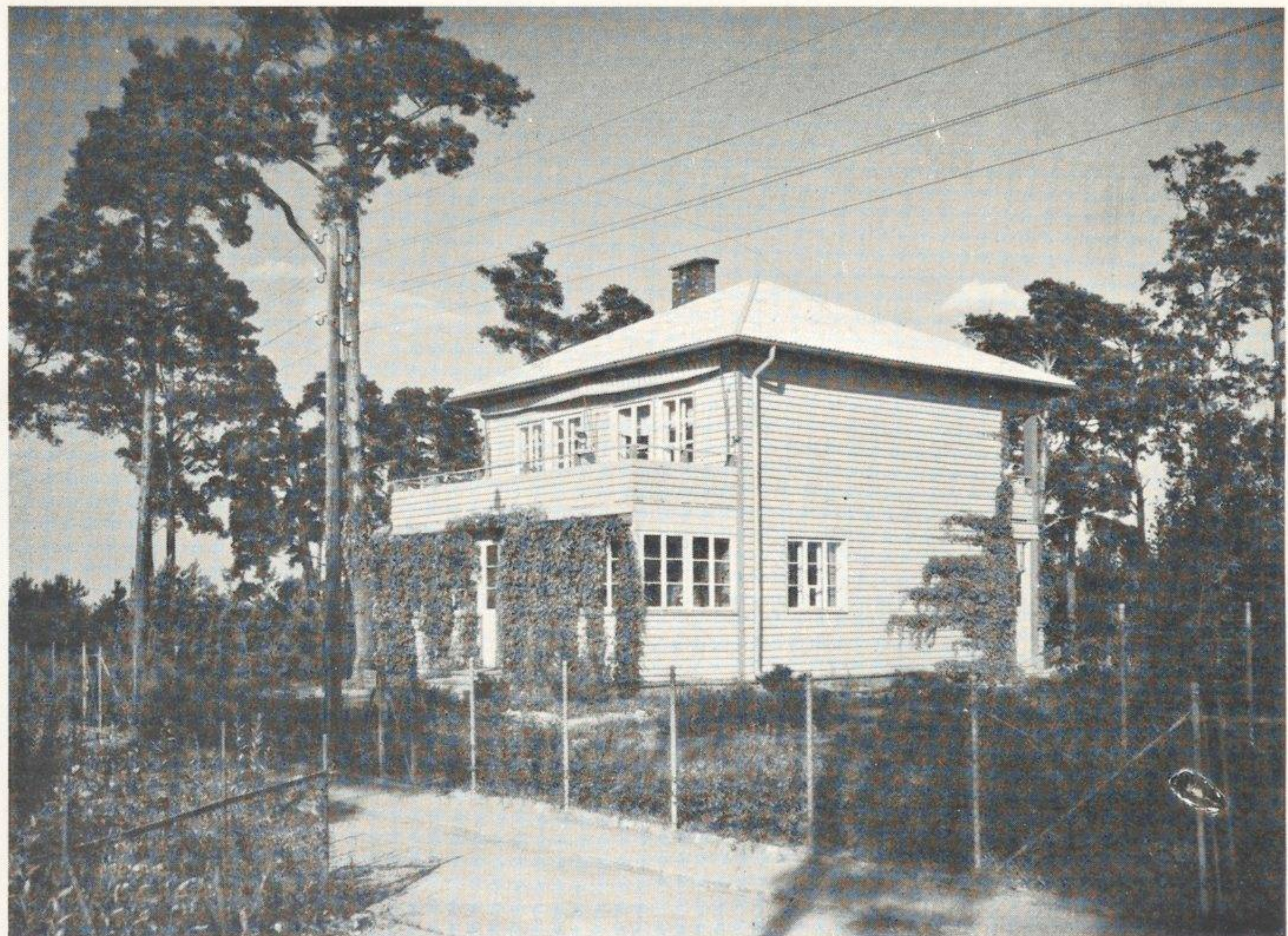
W początkowym okresie cały wysiłek Komitetu Wykonawczego skierowany został na zorganizowanie opartych na zdrowych zasadach pracowniczych zrzeszeń budowlano-mieszkaniowych, których zadaniem byłoby zabudowanie w możliwie krótkim czasie terenów w Babicach, przeznaczonych na cele własnego budownictwa

Dom przy ul. P. O. W. 24. Typ D.
Dom przy ul. Parkowej 1. Typ E.

mieszkaniowego. Powołane zaś do życia, tego rodzaju organizacje Komitet Wykonawczy otoczył troskliwie opieką tak fachową jak i moralną, starając się w miarę swych możliwości i środków jak najwydatniej pomagać im w dążeniach, zmierzających do osiągnięcia wytkniętego celu budowy wzorowego osiedla.

W czerwcu 1952 r. powstaje z inicjatywy Towarzystwa pierwsze takie zrzeszenie, a mianowicie Stowarzyszenie „Pierwsze Osiedle Łączności”. Stowarzyszeniu temu Komitet przydzielił do zabudowy część osiedla położoną na północo-zachód od szosy Groty — Wawrzyszew, obejmującą 60 parcel budowlanych, z których 11 przeznaczono pod budowę pocztowych domów mieszkalnych.

Na terenie tym, stanowiącym do pewnego stopnia samodzielną całość, ulice i chodniki wybudowane zostały staraniem Zarządu Poczt i Telegrafów, a koszt tych inwestycji został włączony do ceny sprzedażnej parcel i rozłożony na 10-letnie splaty ratalne. Przewody wodociągowe wybudowało Stowarzyszenie, a studnie artezyjską, którą następnie zastąpiła wspólna dla całego osiedla pompownia, Zarząd Poczt i Telegrafów.

Dzięki staraniom Towarzystwa, popartym przez Ministerstwo Poczt i Telegrafów, Stowarzyszenie Pierwsze Osiedle Łączności uzyskało na sfinansowanie swych zamierzeń długoterminowe kredyty z Banku Gospodarstwa Krajowego, co umożliwiło w rekordowo szybkim czasie kilku miesięcy wybudowanie części osiedla o 56 domach, zaopatrzonego w odpowiednie drogi, wodociągi i instalacje elektryczne. Budowę domów i inwestycji terenowych rozpoczęto w lipcu 1952, a ukończono w listopadzie tegoż roku.

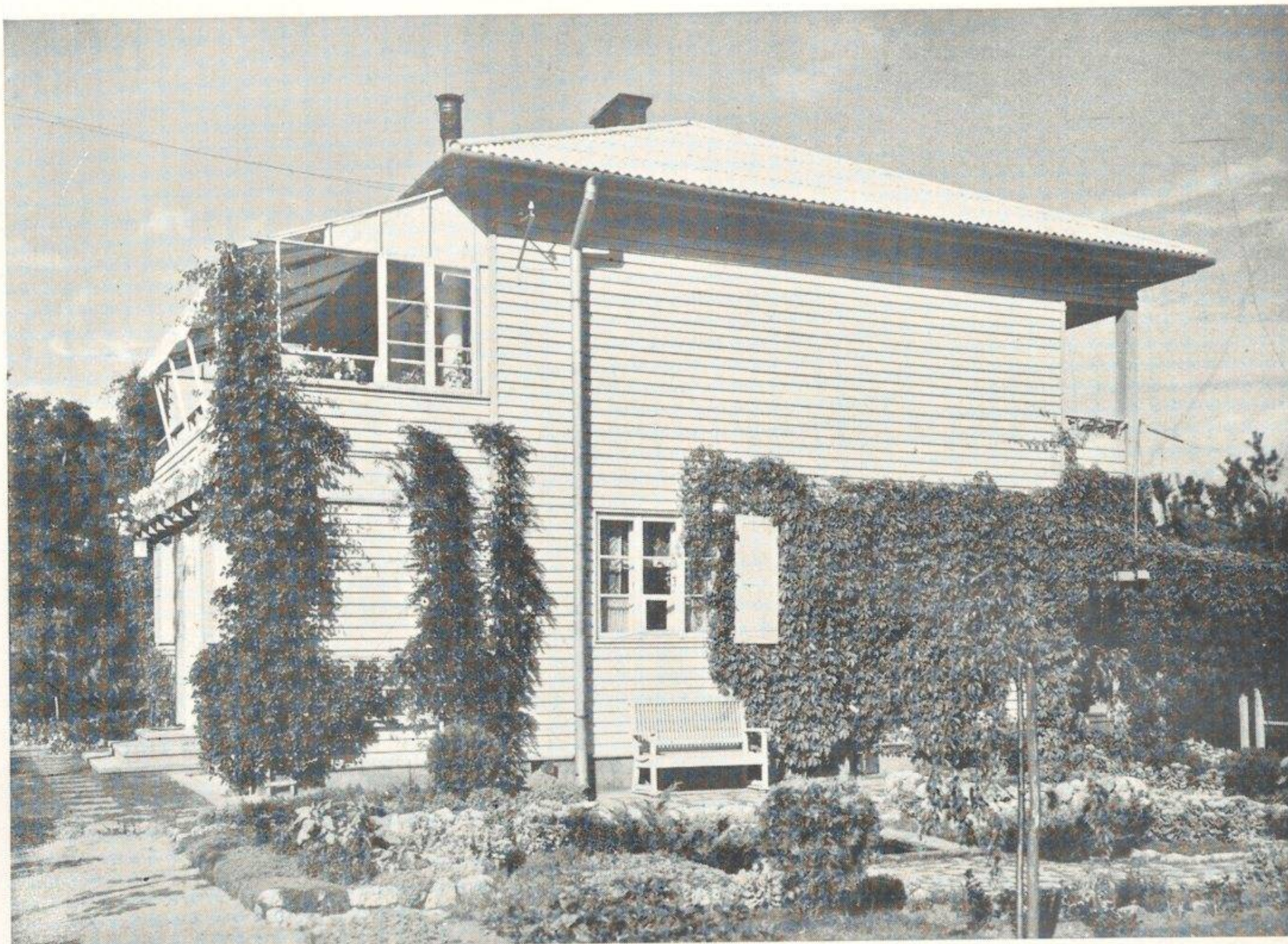
Część osiedla, zabudowana przez Stowarzyszenie Osiedle Łączności ma charakter jednolity, gdyż zastosowano typy domów standardowe, co w połączeniu z dość silnym zadrzewieniem złożyło się na estetyczną i malowniczą całość.

Dążąc do zapewnienia mieszkańcom osiedla odpowiedniej komunikacji, Towarzystwo jeszcze w r. 1952 podjęło starania o uzyskanie dla Osiedla połączenia tramwajowego z Warszawą. Starania te, zawdzięczając pomocy kredytowej Banku Gospodarstwa Krajowego i Funduszu Pracy oraz kredytom towarowym udzielonym przez Ministerstwo Komunikacji (szyny kolejowe), Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych (podkłady drewniane), Ministerstwo Poczt i Telegrafów (słupy impregnowane), i wytwórnice kabli (kable) w krótkim czasie przy przychylnym ustosunkowaniu się Dyrekcji Trawmajów Miejskich w Warszawie do tego postulatu, dały pożądaný wynik. Już w dniu 24 października 1953 r. pierwszy tramwaj linii B połączył nowe osiedle z Warszawą.

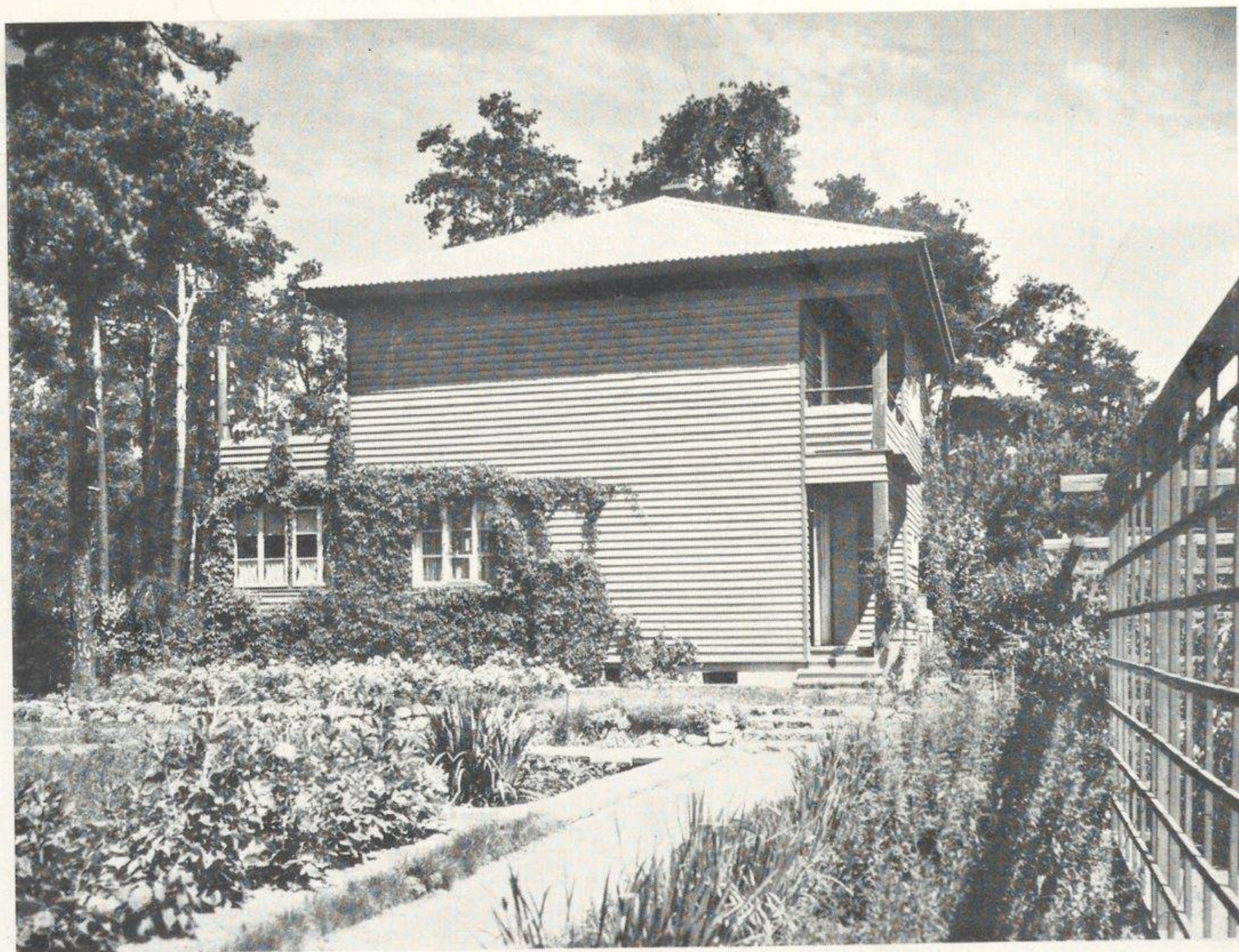
Zanim jeszcze Stowarzyszenie — Pierwsze Osiedle Łączności — ukończyło swą działalność, powstaje znowu pod egidą Towarzystwa następne z kolei zrzeszenie mieszkaniowo-budowlane, a mianowicie Stowarzyszenie Drugie Osiedle Łączności w Warszawie. Stowarzyszenie to grupuje znacznie większą niż pierwsze ilość członków bo 69-ciu, a rozpoczyna swą działalność w styczniu 1953 r. Pod zabudowę Stowarzyszenie otrzymuje od Towarzystwa 69 parcel, położonych na południowy-wschód od szosy Groty — Wawrzyszew. Na przydzielonych parcelach podjęto budowę 69 drewnianych domów mieszkalnych również typów standardowych, jednak już z pewnymi odchyleniami.

Niezależnie od budowy domów mieszkalnych dla swych członków, Stowarzyszeniu Drugie Osiedle Łączności powierzono z inicjatywy Towarzystwa wykonanie dodatkowego zadania, a mianowicie przeprowadzenia budowy inwestycji terenowych

Dom przy ul. Parkowej 17. Typ E.
Dom przy ul. Parkowej 15. Typ E.

(drogi, chodniki, wodociągi) dla całej części osiedla, położonej na południowo-wschód od szosy Groty—Wawrzyszew, a obejmującej łącznie obszar 41 ha 8343 m² o 225 parcelach budowlanych.

Z powierzonego dodatkowego zadania Stowarzyszenie wywiązało się należycie, budując przy pomocy długoterminowego kredytu Banku Gospodarstwa Krajowego wodociągi i ulice kosztem ponad 500.000 zł.

Budowę domów Drugiego Osiedla Łączności oraz inwestycje terenowe ukończono w jesieni 1954 r.

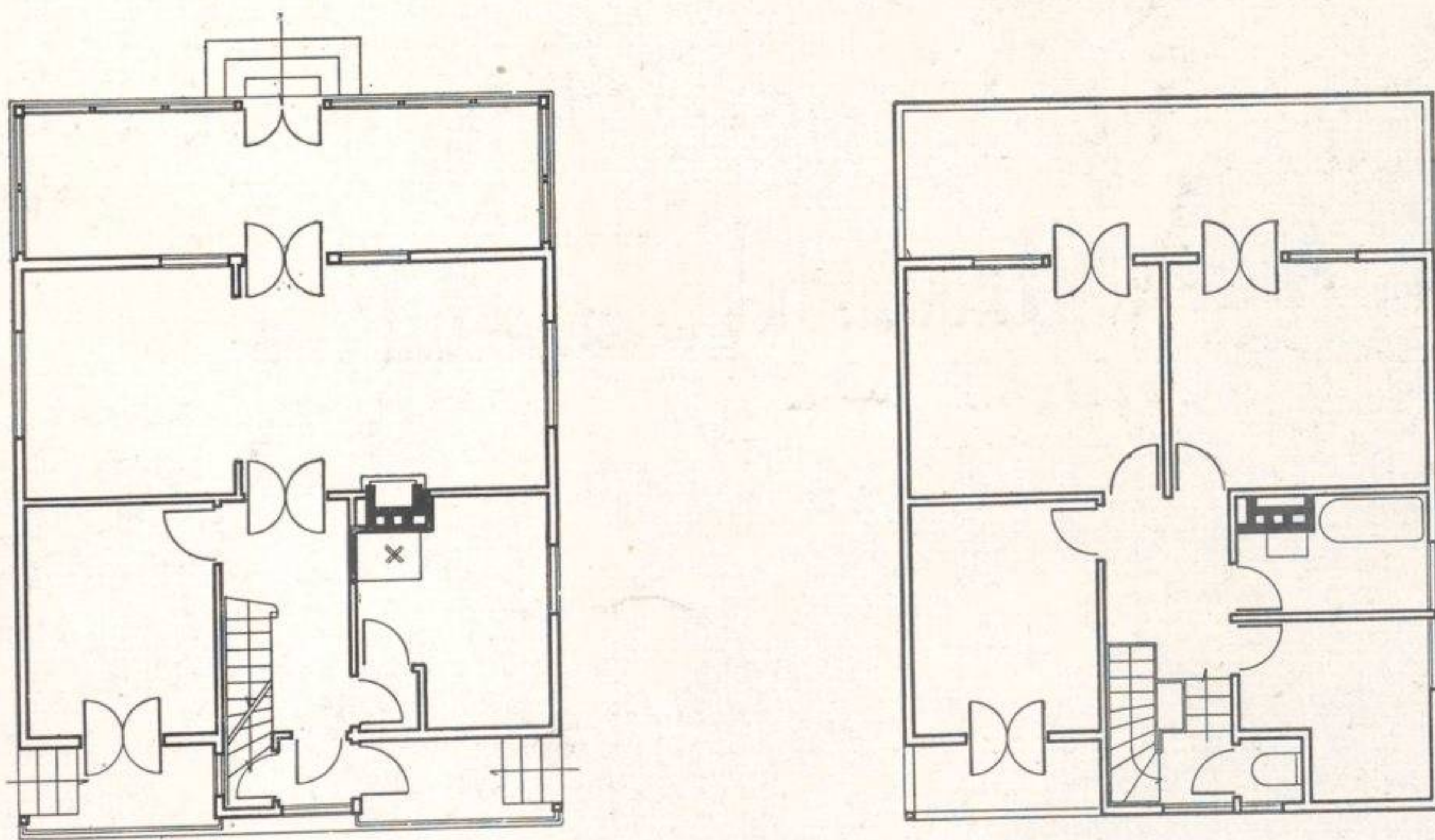
Z kolei powołane zostały do życia następne dwie organizacje mieszkaniowo-budowlane dla przeprowadzenia dalszej zabudowy rozpoczętego osiedla, a mianowicie: Spółdzielnia Trzecie Osiedle Łączności (lipiec 1953) i Spółdzielnia Czwarte Osiedle Łączności (kwiecień 1954).

W przeciwieństwie do Stowarzyszeń Pierwsze i Drugie Osiedle Łączności, Spółdzielnie te wybudowały domy murowane i to przeważnie według projektów indywidualnych, Spółdzielnia Trzecie Osiedle Łączności wybudowała 30 domów mieszkalnych, a Czwarte Osiedle Łączności 36.

Wymienione wyżej zrzeszenia mieszkaniowo-budowlane zabudowały łącznie 182 parcel budowlanych, resztę zaś działek budowlanych, z ogólnej ilości 284, przewidzianych planem parcelacyjnym i zabudowy, wykorzystano w następujący sposób: Państw. Przeds. Polska Poczta T. i T. zabudowała 29 parcel, Stowarzyszenie Bratnia Pomoc Byłym Uczestnikom Walk o Niepodległość nabyło na budowę kolonii dla zasłużonych 54 parcel, oraz sprzedano indywidualnie 19 parcel.

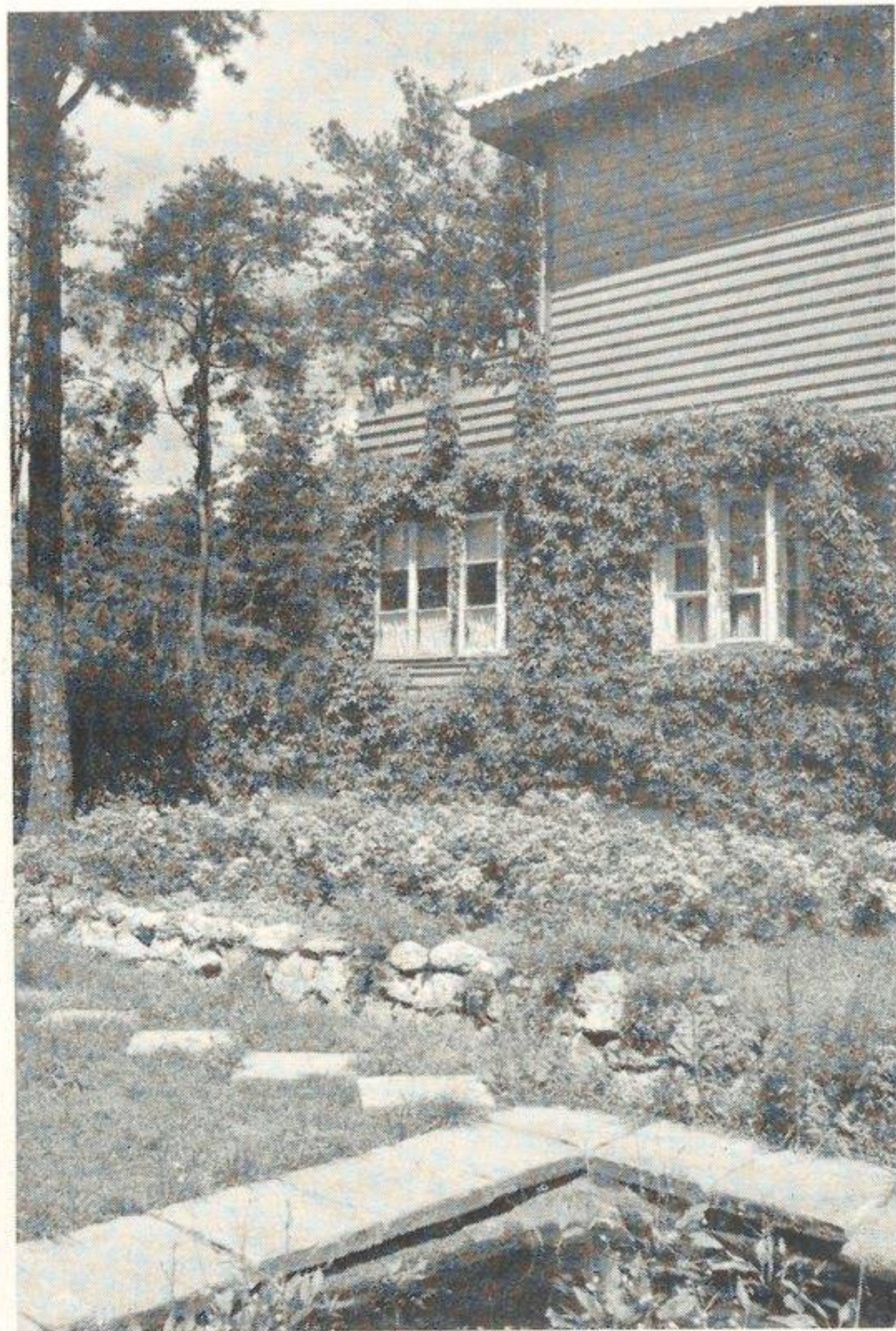
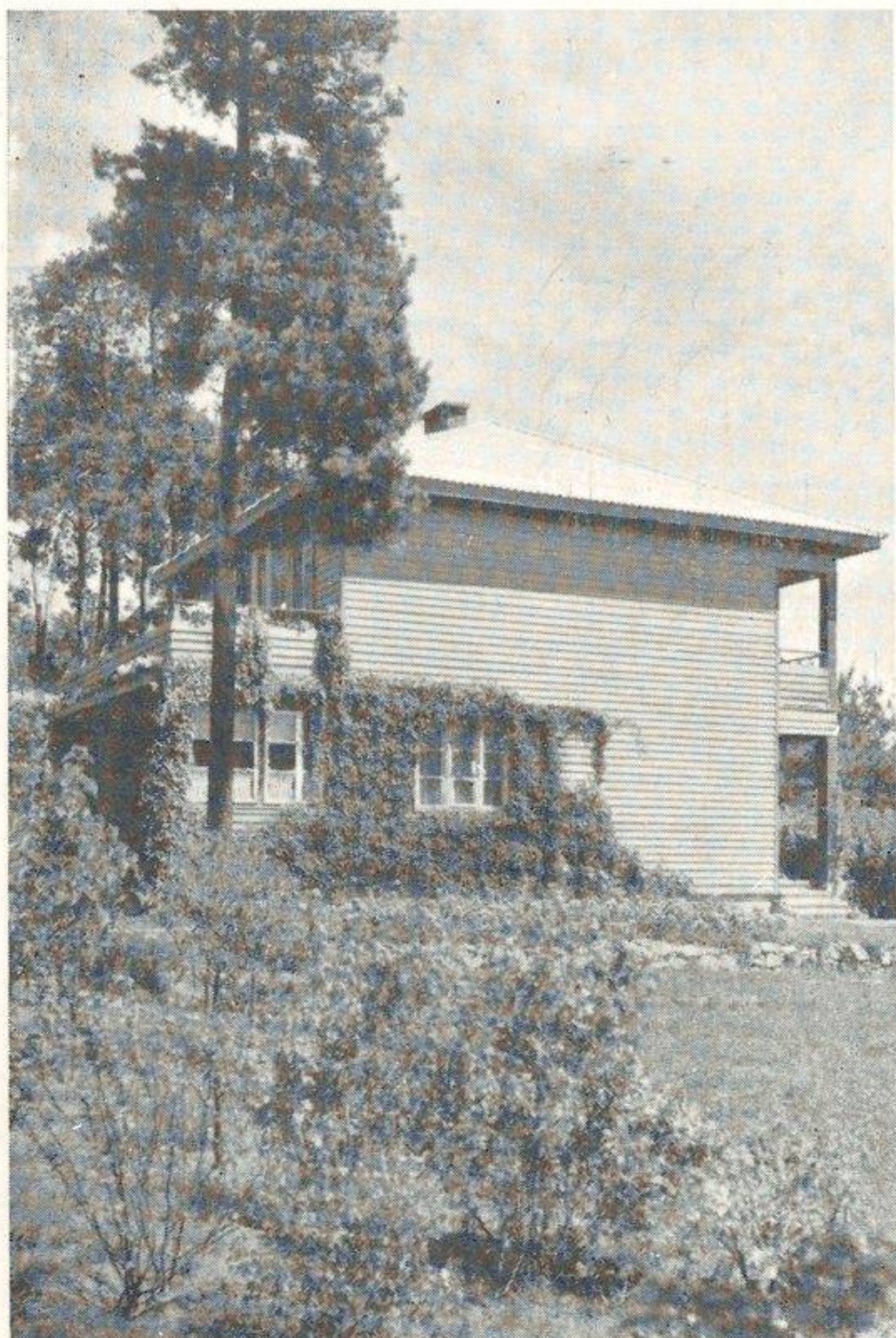
Prócz budowy inwestycji terenowych, pod jednym kierownictwem i administracją przeprowadzono za radą Towarzystwa budowę jednego typu parkanów z siatki drucianej dla całego Osiedla. Budowa jednolitego parkanu, poza zmniejszeniem kosztu tej inwestycji, przyczyniła się do podniesienia wyglądu estetycznego osiedla.

Towarzystwo, patronując organizacjom mieszkaniowo-budowlanym starało się koordynować ich prace, łagodzić nieuniknione w tak licznych zbiorowisku tarcia i udzielać w miarę możliwości pomocy fachowej, moralnej i materialnej. Towa-

Rzut poziomy domu drewnianego, piętrowego typu E. 1 : 400.

Fragmenty ogródków przy domach typu E.

rzystwo nie ograniczyło swej opieki do okresu prowadzenia budowy, lecz również po zakończeniu budowy służyło swą inicjatywą, pomocą i radą: przy zakładaniu Spółki Wodnej, utworzeniu oddzielnej Gromady, zawiązaniu Stowarzyszenia Przyjaciół Boernerowa, i tp. Z inicjatywy też Towarzystwa osiedle otrzymało nazwę Boernerowa, nadaną mu Zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 28.IX.1956 r., ogłoszonym w Monitorze Polskim (Nr 229, poz. 402).

Ponadto dążąc do rozpowszechnienia idei budowy własnych mieszkań, Towarzystwo wzięło udział w wystawach mieszkaniowych w Poznaniu i Warszawie.

Nie kompletny byłby obraz Osiedla, gdyby nie wspomnieć jeszcze o kaplicy, wybudowanej z inicjatywy Pplk. dypl. Leopolda Gebła, statuy Matki Boskiej dłuta arch. Jana Golińskiego, ufundowanej przez Ministerstwo Poczty i Telegrafów, o Dziecińcu wybudowanym przez Ministerstwo P. i T. i wreszcie szkole powszechnej i przedszkolu, utrzymywanym przez Pocztove Przysposobienie Wojskowe. Na specjalną wzmiankę zasługuje także wybudowanie ze składek pracowników pocztowych zebranych przez Komitet uczczenia pamięci ś. p. Ministra Boenera, Domu im. Boenera, ofiarowanego Stowarzyszeniu Bratnia Pomoc Byłym Uczestnikom Walk o Niepodległość.

Tam, gdzie kilka lat temu były wydmy piaszczyste i nieużytki, dziś rozciąga się Osiedle Boernerowo o 275 nowoczesnych domach mieszkalnych i ponad 1500 mieszkańcach, wzorowo rozplanowane i zabudowane, bogato zaopatrzone w tereny użyteczności publicznej, zaopatrzone w instalacje wodociągowe i elektryczne, posiadające odpowiednie drogi i doskonale warunki zdrowotne, a zamieszkałe przez element inteligentny, o dużym wyrobieniu społecznym, co pozwala rokować nadzieje dalszego pomyślnego rozwoju osiedla. Że do takich poważnych wyników można było dojść w stosunkowo bardzo krótkim czasie i przy ograniczonych środkach finansowych, zawdzięczać musimy wielkiej inicjatywie ś. p. Ministra Boenera i tym, którzy zainicjowane przez Niego i rozpoczęte dzieło doprowadzili do końca.

SZCZEGÓŁOWY PLAN ZABUDOWANIA

Podstawą do budowy Osiedla był szczegółowy plan zabudowy zaprojektowany w skali 1 : 1000 przez pp. inż. Kuncewicza i inż. Jurewicza.

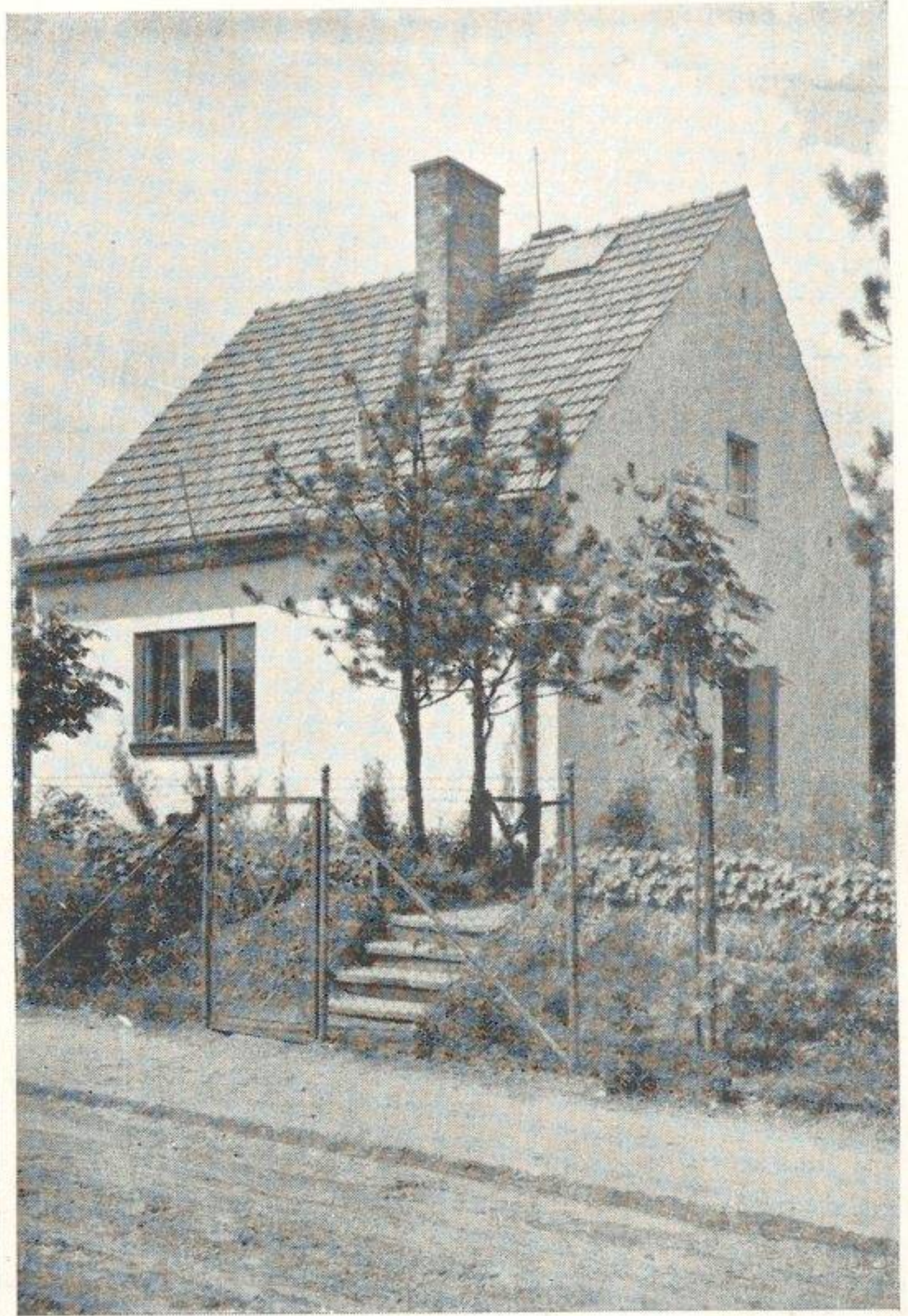
Plan ten ustalił podział całego terenu na poszczególne działki budowlane w ilości 284 i na sieć dróg i placów użyteczności publicznej.

Dla celów społecznych przewidziano odpowiednie tereny: a) teren pod budowę kolonii letnich dla dzieci pracowników pocztowych (dzieciniec), b) plac pod budowę kościoła, parafii, szkoły i t. p., c) teren pod budowę targowiska, d) tereny pod budowę boisk sportowych wraz z odpowiednimi budynkami.

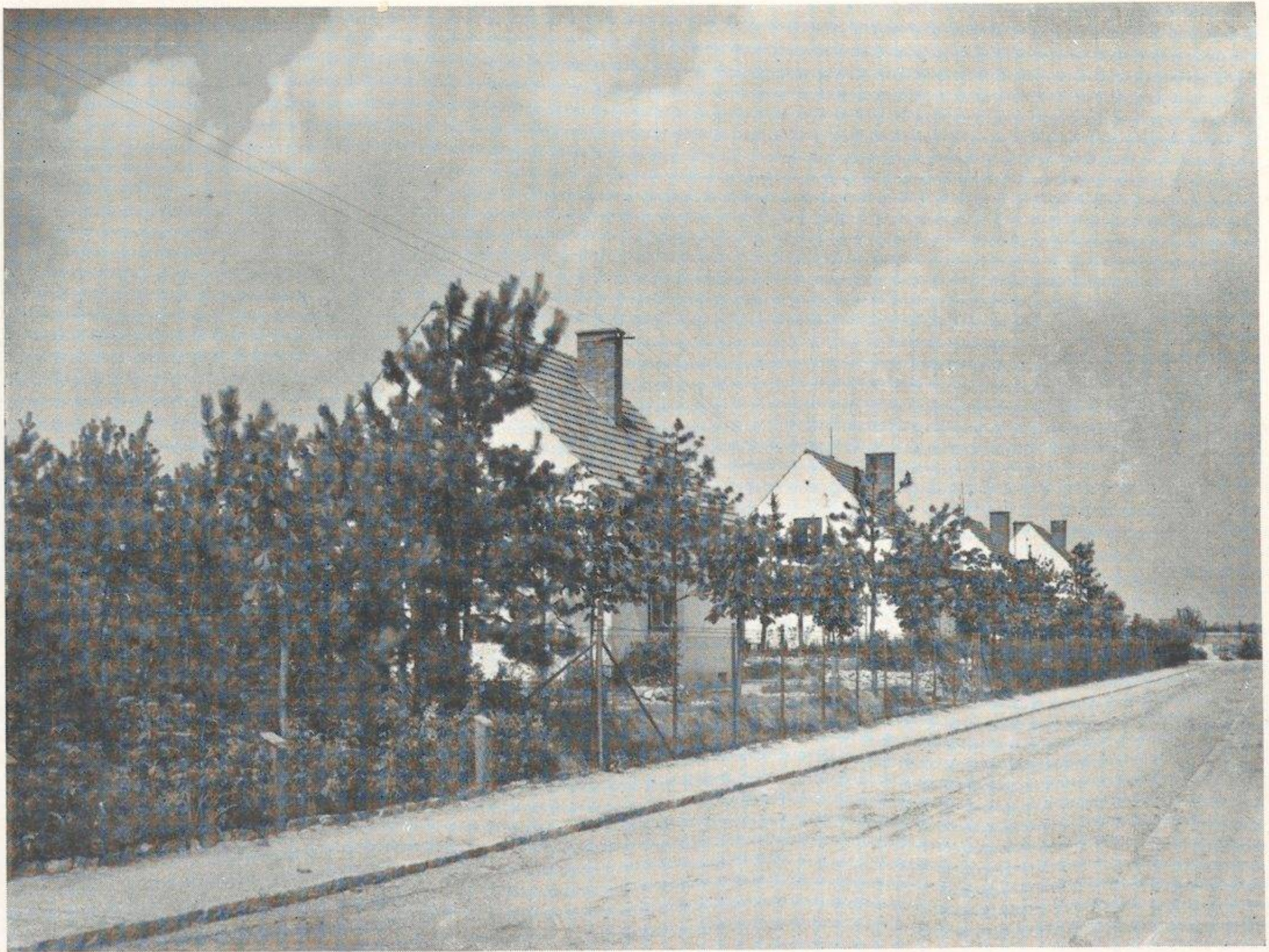
Wielkość poszczególnych parcel budowlanych przyjęto od ok. 700 m² do 1500 m².

Frontowa linia zabudowy wyznaczona została w odległości 6 m. od linii regulacyjnej ulicy. Teren ten przeznaczono na przedogródki. Przyjęto zabudowę luźną, wyłącznie domami wolnostojącymi, ze względu na bezpieczeństwo pożarowe, jak też dla stworzenia jak najbardziej korzystnych warunków mieszkaniowych dla każdego z mieszkańców. Walory zdrowotne osiedla występują bardzo wyraźnie, bo gleba jest sucha, wyłącznie piaszczysta, o poziomie wody zaskórnej około 6 m. pod powierzchnią terenu.

Dom typowy i fragmenty Kolonii Bratniej Pomocy b. Uczestnikom Walk o Niepodległość.

W sąsiedztwie osiedla znajduje się kompleks 80 ha starego przeważnie szpilkowego lasu, który stanowi naturalny park — rezerwat świeżego, aromatycznego powietrza.

Od głównej szosy oddzielone są parcele pasem zieleni o szerokości 40 m. zaś od dróg dwukierunkowych zieleńcami o szerokości 15 m. Na granicach poszczególnych parcel zastrzeżono pas szerokości 5 m z niewyciętych drzew zagajnika.

Tak obmyślany plan regulacyjny i parcelacyjny zapewnił jaknajbardziej korzystne warunki rozwoju dla całego Osiedla.

ULICE I CHODNIKI.

Szczegółowy plan zabudowania podzielił teren osiedla na szereg ulic mieszkaniowych i zbiorczych, opartych komunikacyjnie o szosę Groty—Wawrzyszew. Kierunki ulic zapewniają poszczególnym domom jaknajkorzystniejsze naświetlenie mieszkań i parcel. Luźna zabudowa terenu potęguje tę okoliczność, pozwalając na umieszczenie okien z każdej strony domu zależnie od funkcjonalnych wymagań poszczególnych pomieszczeń,

Program budowlany wraz z chodnikami wynoszący 9.05 km. tras został wykonany w 100%. Ogólny koszt tej budowy wyniósł 202.800 zł. przy średnim koszcie 1 m², jezdni wraz z chodnikiem i krawężnikami, wynoszącym 5.54 zł.

Nawierzchnię jezdni wykonano z podźwirku (drobnego żwirku mieszanego z gliną jako lepiszczem), położonego i ugniecionego za pomocą motorowego walca na podłożu z betonowych brył. Nawierzchnia chodników ułożona z tegoż podźwirku oddzielonego od jezdni krawężnikami częściowo betonowymi, częściowo z ciosanego granitu.

W O D O C I A Ą G I.

Dla obsługi całego kompleksu Osiedla wykonano własną sieć wodociągową, umożliwiającą doprowadzenie wody do każdej parceli i każdego domu z odpowiednią ilością hydrantów ulicznych, przeznaczonych do polewania ulic oraz do ewentualnej akcji przeciwpożarowej.

Cała sieć wodociągowa ma znaczną ilość zaworów, umożliwiających w razie potrzeby wyłączanie poszczególnych odcinków trasy.

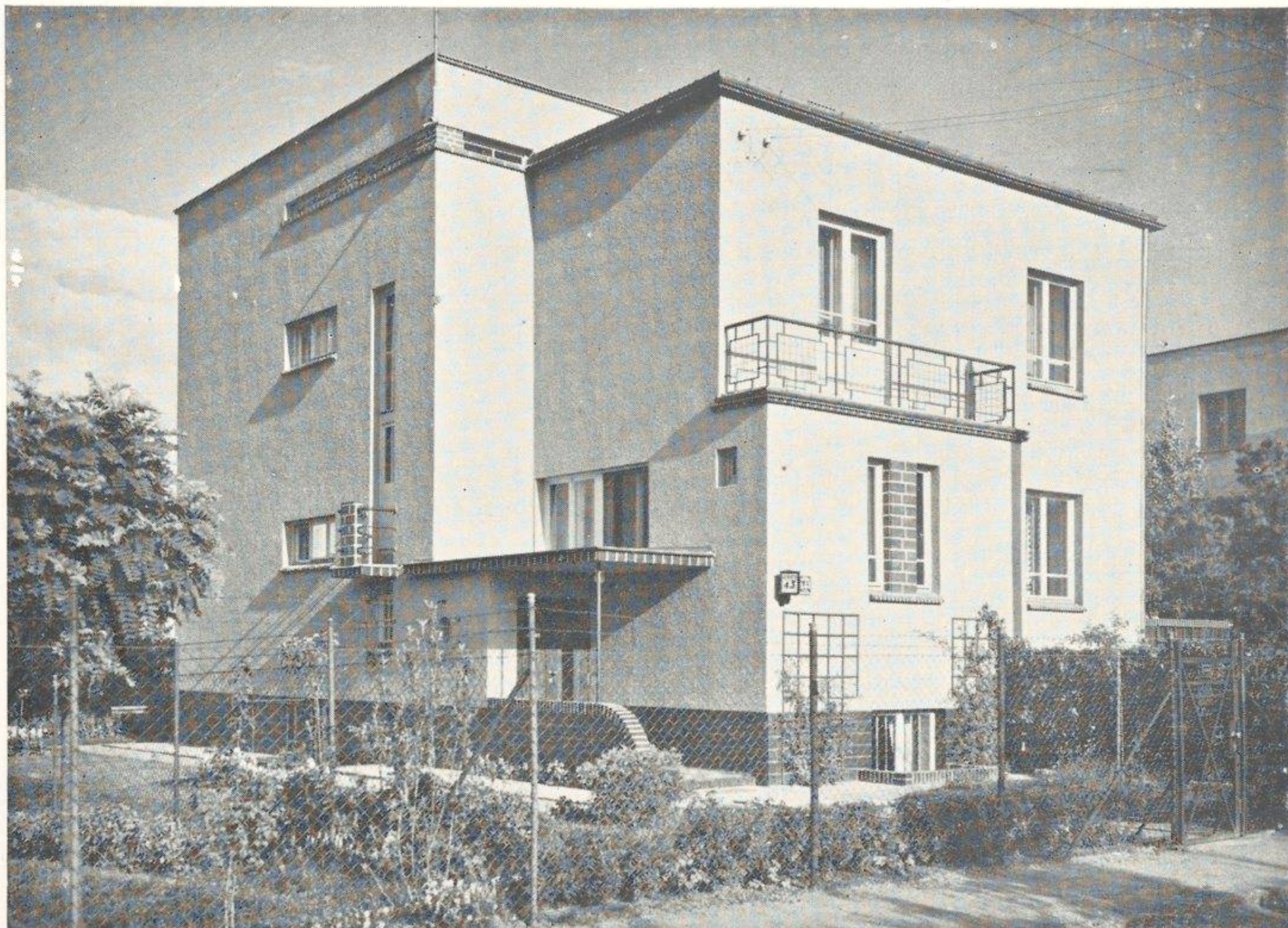
Sieć wodociągowa ułożona jest z głównych rur o średnicy 100 mm, oraz odgałęzień o śred. 80 mm, zaś na końcówkach o śred. 50 mm.

Ogólny koszt sieci rur wodociągowych wyniósł 175.510 zł.

Jako źródło wody służy studnia artezyjska wywiercona na głębokości 258 m. przy początkowej średnicy otworu studziennego 350 mm i końcowej 225 mm. Filtr studzienny posiada ogólną długość 19 m. przy średnicy 175 mm.

Wydajność studni wynosi 70 m³, na godzinę. Natomiast wydajność zainstalowanej pompy głębinowej, zapuszczonej do otworu studziennego na głęb. 60 m. wynosi 55 m³/godz. czyli ok. 1 m³, na minutę. Ta ilość pokrywa w zupełności zapotrzebowanie wody przez całe osiedle. Pompa studzienna tłoczy wodę do podziemnego betonowego dwukanałowego zbiornika o pojemności 60 m³. Następnie ze zbiornika przetłaczana jest woda przez hydrofory do sieci ulicznej przy ciśnieniu 2 — 3,2 atm. Jest to ciśnienie wystarczające dla przepchania wody do krańców sieci i na górne piętra domów.

Dom przy ul. Ignacego Boernera Nr 45. Projektował inż. arch. St. Odyniec Dobrowolski.
Dom przy ul. Pocztowej Nr 2A. Projektował inż. arch. J. Puterman.

Urządzenie pompowe są całkowicie zautomatyzowane.

Woda czerpana ze studni artezyjskiej była badana przez Państwowy Instytut Higieny, który orzekł, że woda nadaje się w zupełności bez filtrowania do użytku wewnętrznego, ponieważ nie zawiera żadnych szkodliwych bakterii chorobotwórczych, ani też szkodliwych związków chemicznych.

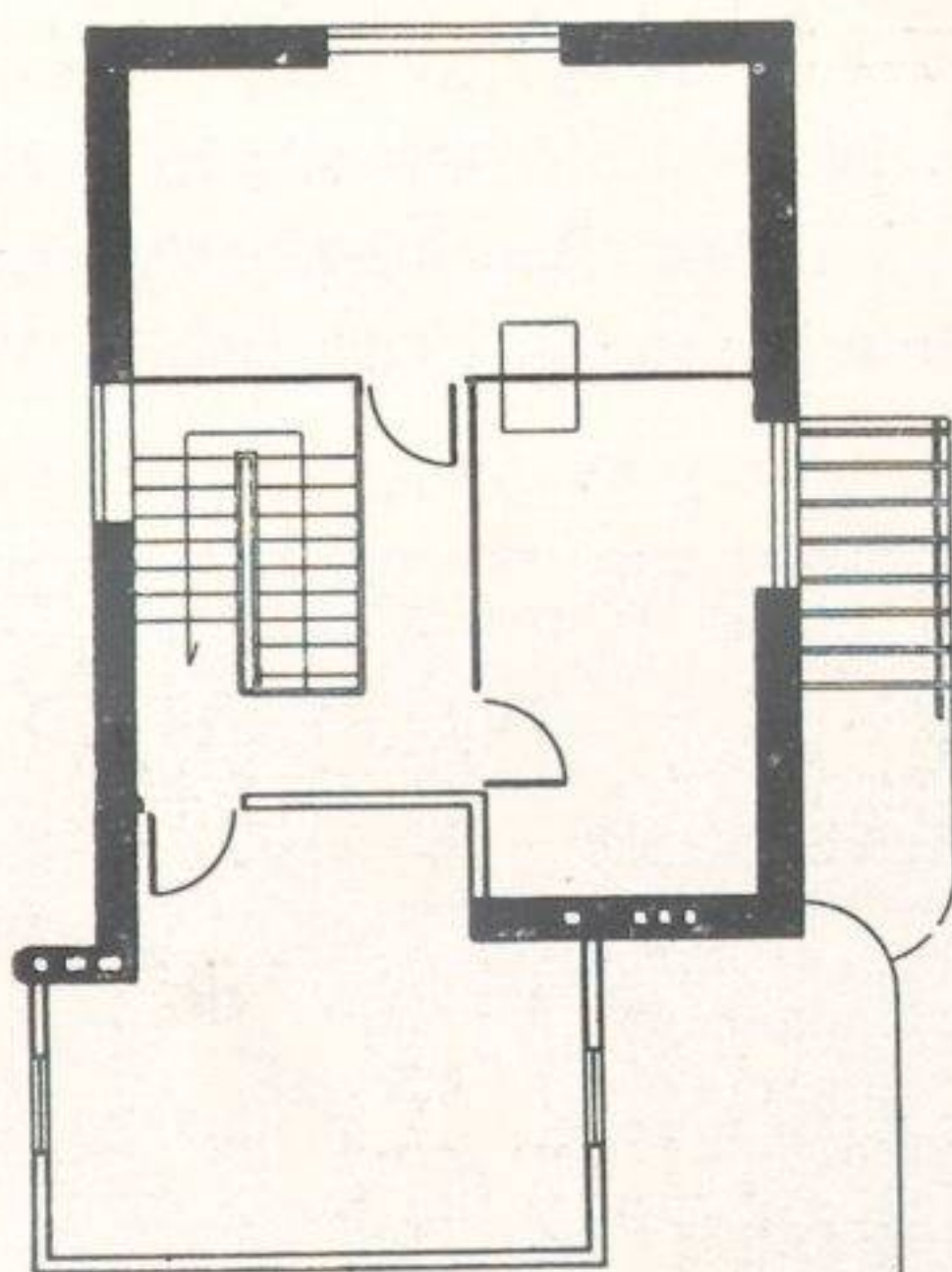
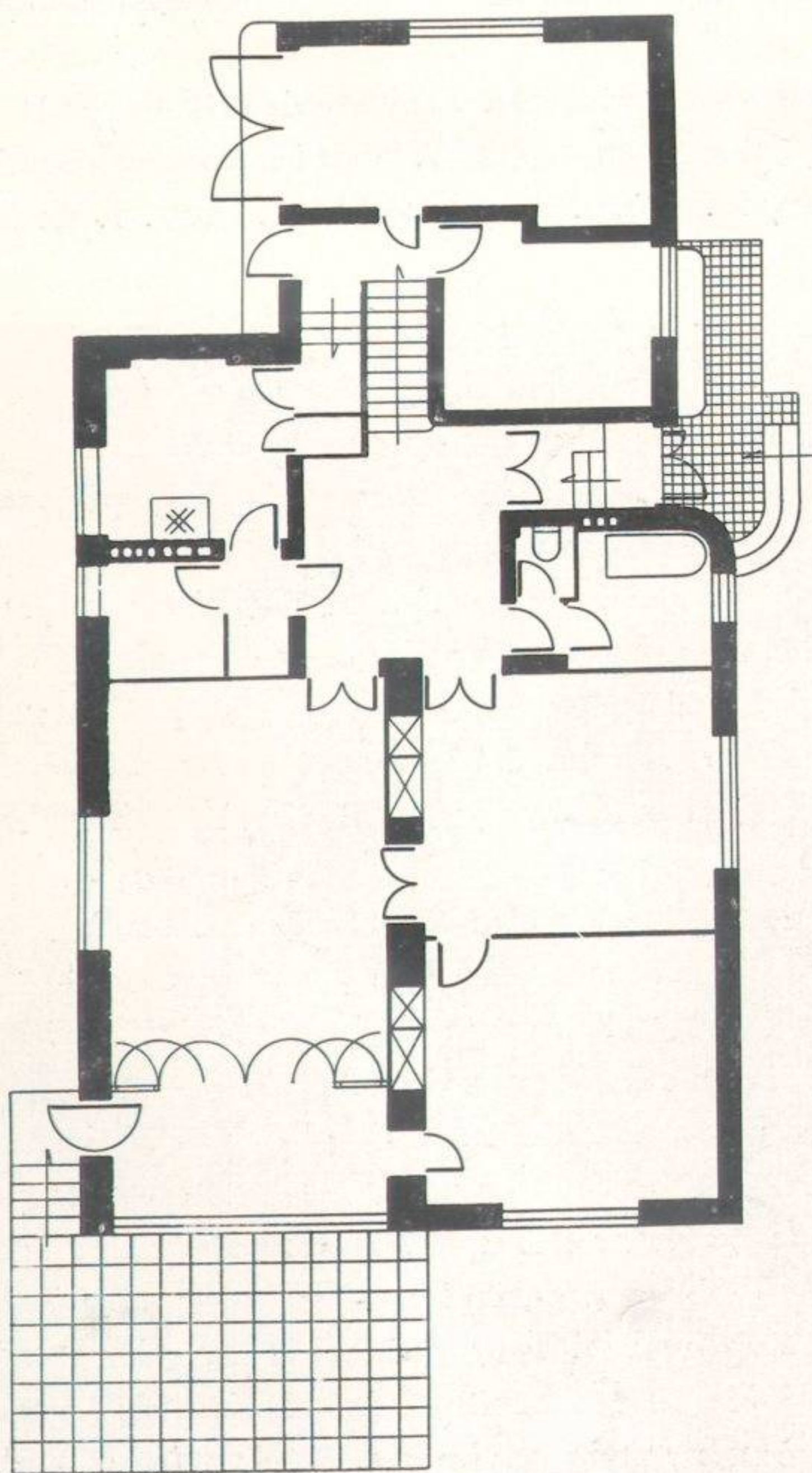
Koszt urządzeń pompowych i studni art. wyniósł 119.100 zł.

K A N A L I Z A C J A.

Osiedle Boernerowo nie posiada ogólnej sieci kanalizacyjnej. Zagadnienie odprowadzenia ścieków rozwiązane zostało przez poszczególnych właścicieli działek drogą budowy indywidualnych miejscowych urządzeń kanalizacyjnych (doby biologiczne różnej wielkości i typu), które dzięki piaszczystej przepuszczalnej glebie funkcjonują należycie.

O Ś W I E T L E N I E

Sprawę oświetlenia ulic i terenów osiedla załatwiono w ten sposób, że zawarto umowę z Elektrownią Okręgu Warszawskiego w Pruszkowie, która swoim kosztem

1 : 400.

Rzuty poziome parteru
i piętra domu przy
ul. Pocztowej Nr 2A.
Projektował inż. arch.
J. P u t e r m a n.

Dom przy ul. P. O. W. Nr 59. Projektował inż. arch. St. Odyniec Dobrowolski.
Dom im. Ign. Boernera przy ul. Ignacego Boernera Nr 5. Własność stowarzyszenia
Bratnia Pomoc b. Uczestnikom Walk o Niepodległość. Projektował inż. arch. J. Reda.

zainstalowała na ulicach 62 lampy o sile 100 watt każda. Prąd do oświetlenia ulic i domów dostarcza wymieniona elektrownia na obowiązujących zasadach koncesyjnych.

O G R O D Z E N I E.

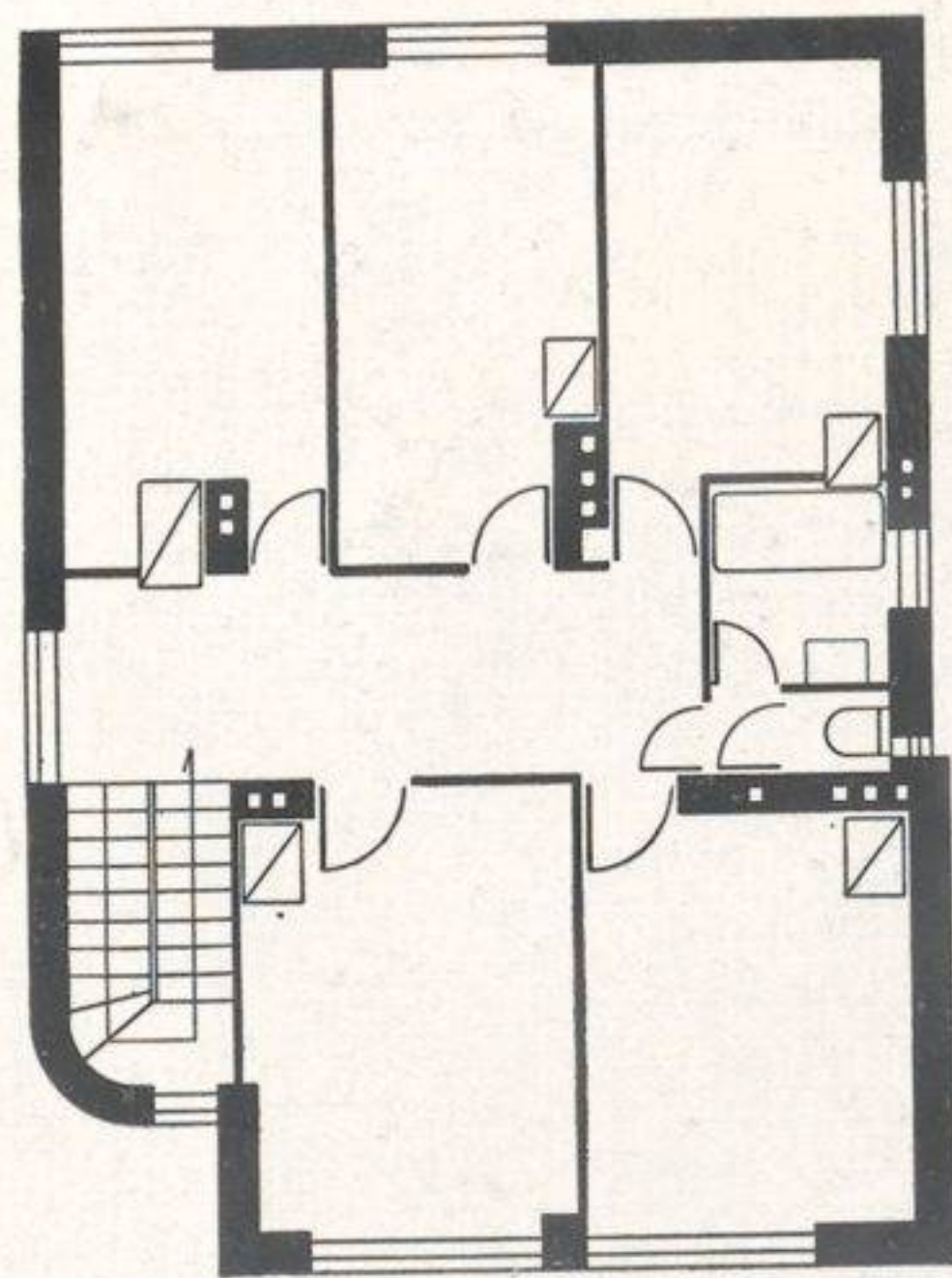
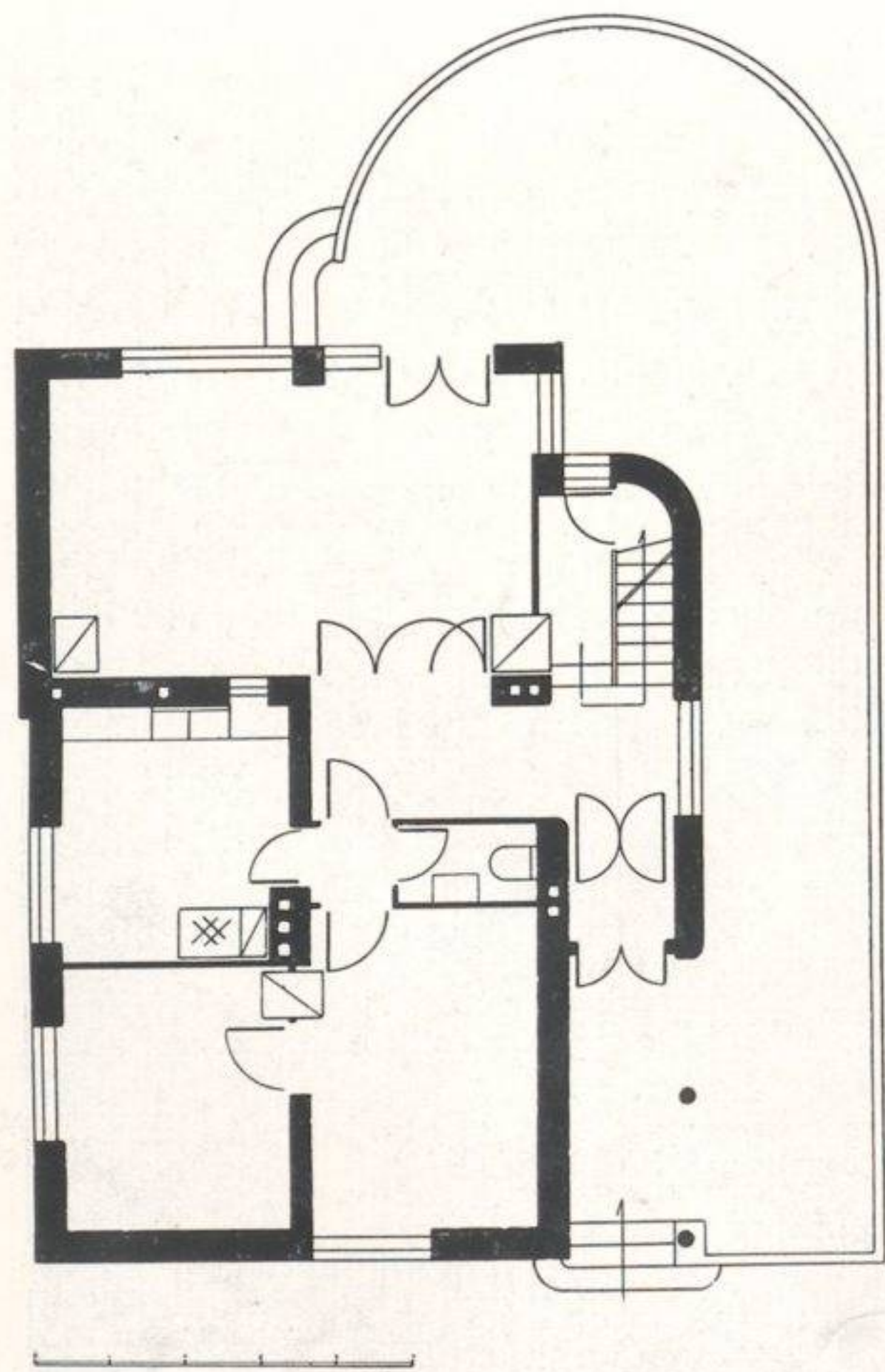
Wszystkie place użyteczności publicznej i zieleńce (zagajniki) zostały ogrodzone siatką plecioną, umocowaną do niskich słupków drewnianych o wysokości 1,0 m (niskie ogrodzenie).

Natomiast działki budowlane są ogrodzone normalnie, jednolicie siatką plecioną, rozpiętą między słupami z rur gazowych umieszczonych w blokach betonowych, w odstępach co 2,0 m.

Niskie ogrodzenia obciążają ogólny koszt t. zn. przygotowania terenu, zaś ogrodzenia normalne parcel zostały zaliczone indywidualnie każdemu właścicielowi działki.

ZESTAWIENIE KOSZTÓW UZBROJENIA TERENU.

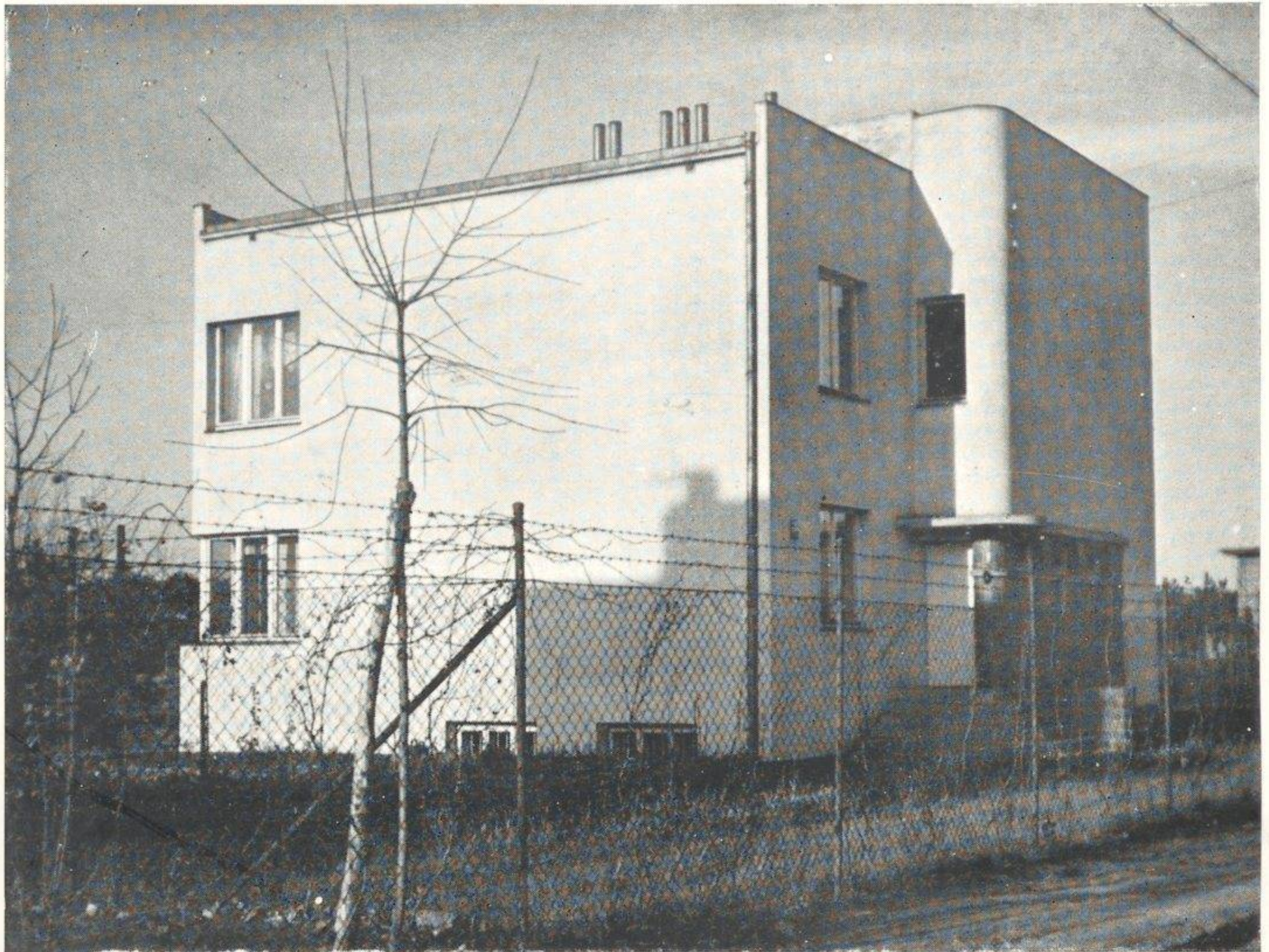
Opisane dotychczas roboty jak ulice i chodniki, urządzenia wodociągowe oraz niskie ogrodzenia stanowią grupę robót przygotowawczych terenów pod budowę. Na pokrycie kosztów tych robót uzyskano z Banku Gospodarstwa Krajowego pożyczkę amortyzacyjną do spłaty w ciągu 15 lat, przy oprocentowaniu 3,75% w wysokości 479.000 zł, którą następnie rozłożono na hipoteki wszystkich właścicieli działek budowlanych w stosunku proporcjonalnym do powierzchni działki.

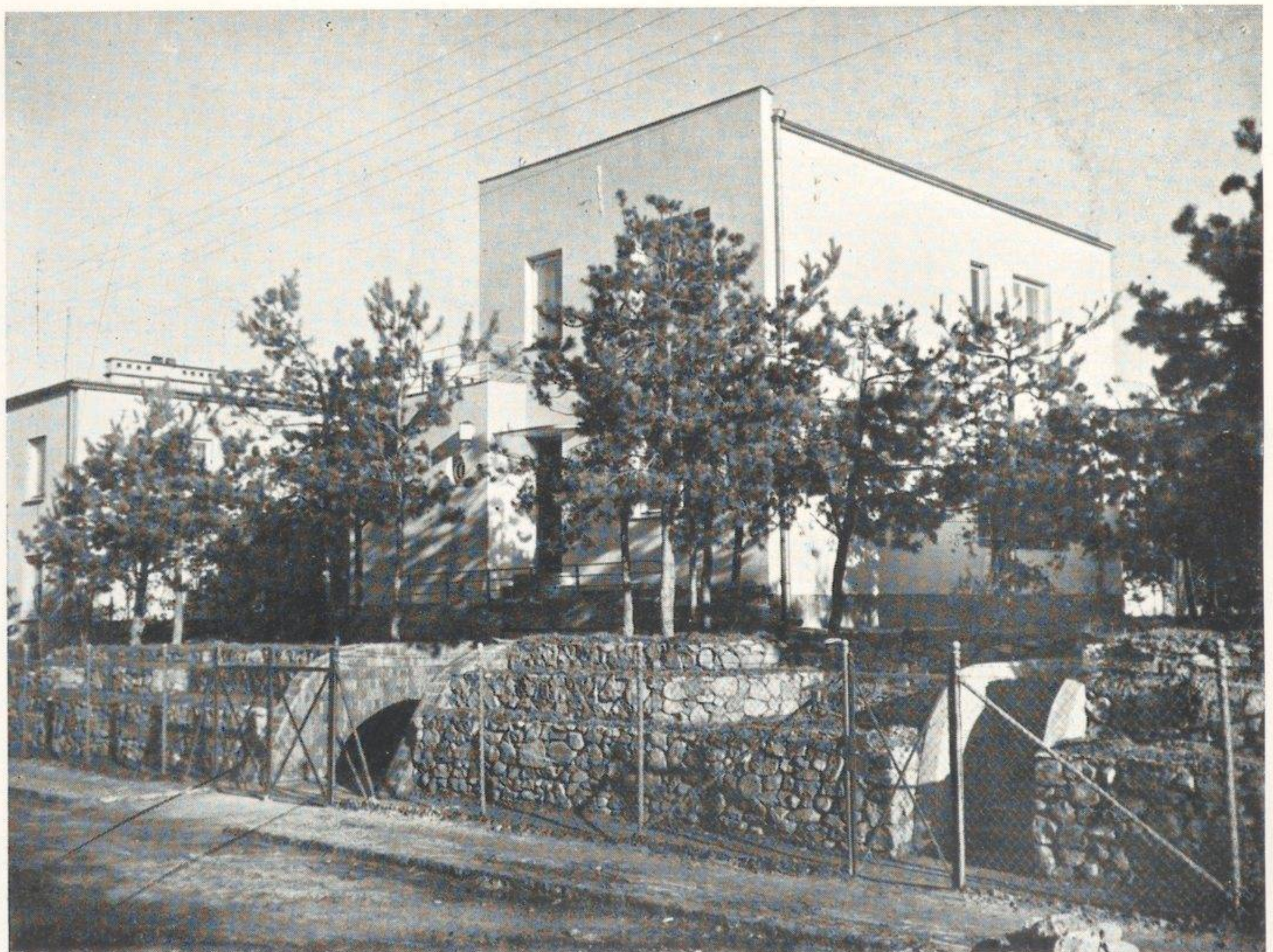
1 : 400.

Rzuty poziome parteru i piętra domu imienia Ign. Boernera przy ul. Ignacego Boernera Nr 5. Projektował inż. arch. J. Reda.

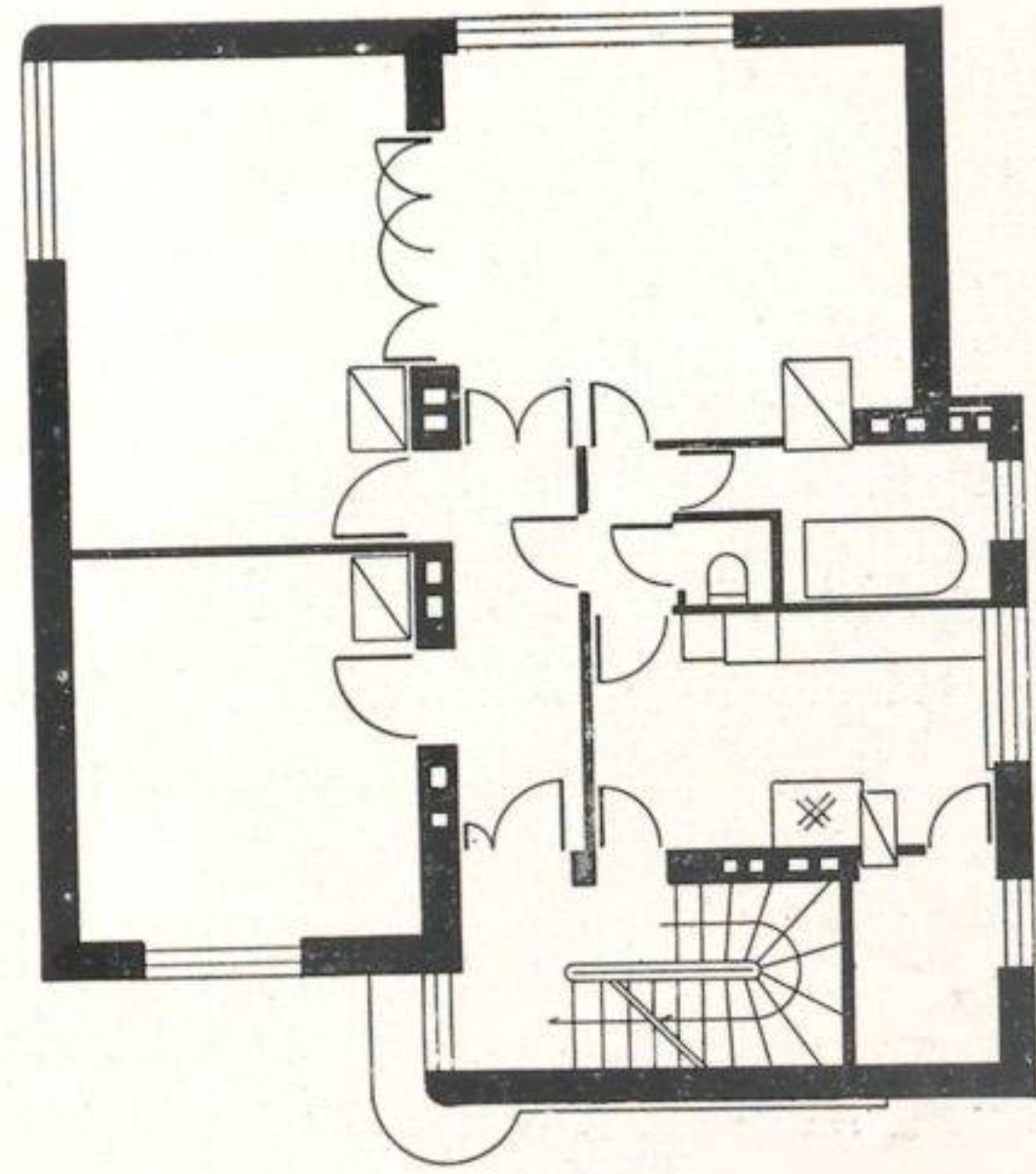
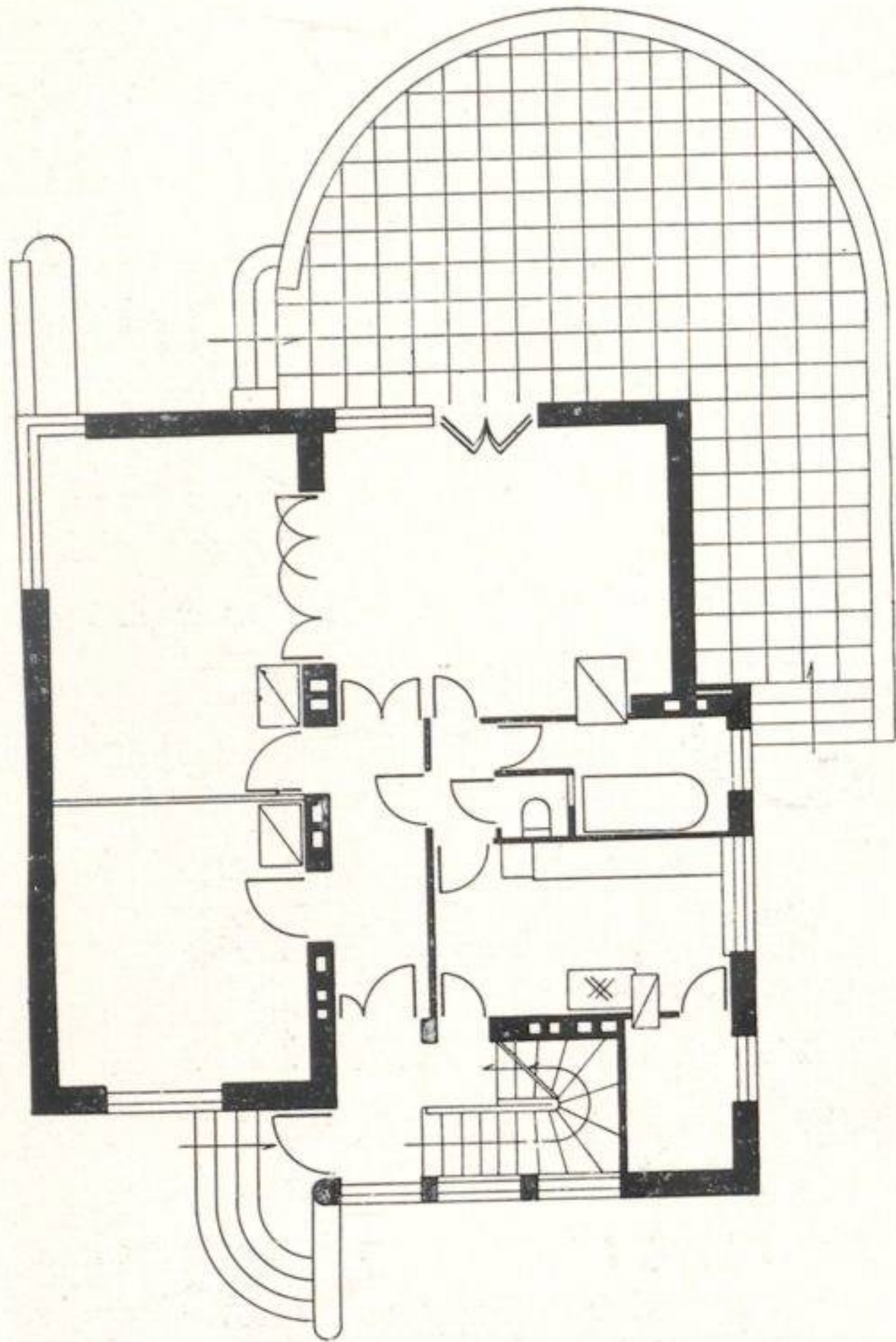

Dom przy ul. P. O. W. Nr 40. Projektował inż. arch. J. Reda.
Dom przy ul. Ignacego Boernera Nr 45. Projektował inż. arch. J. Reda.

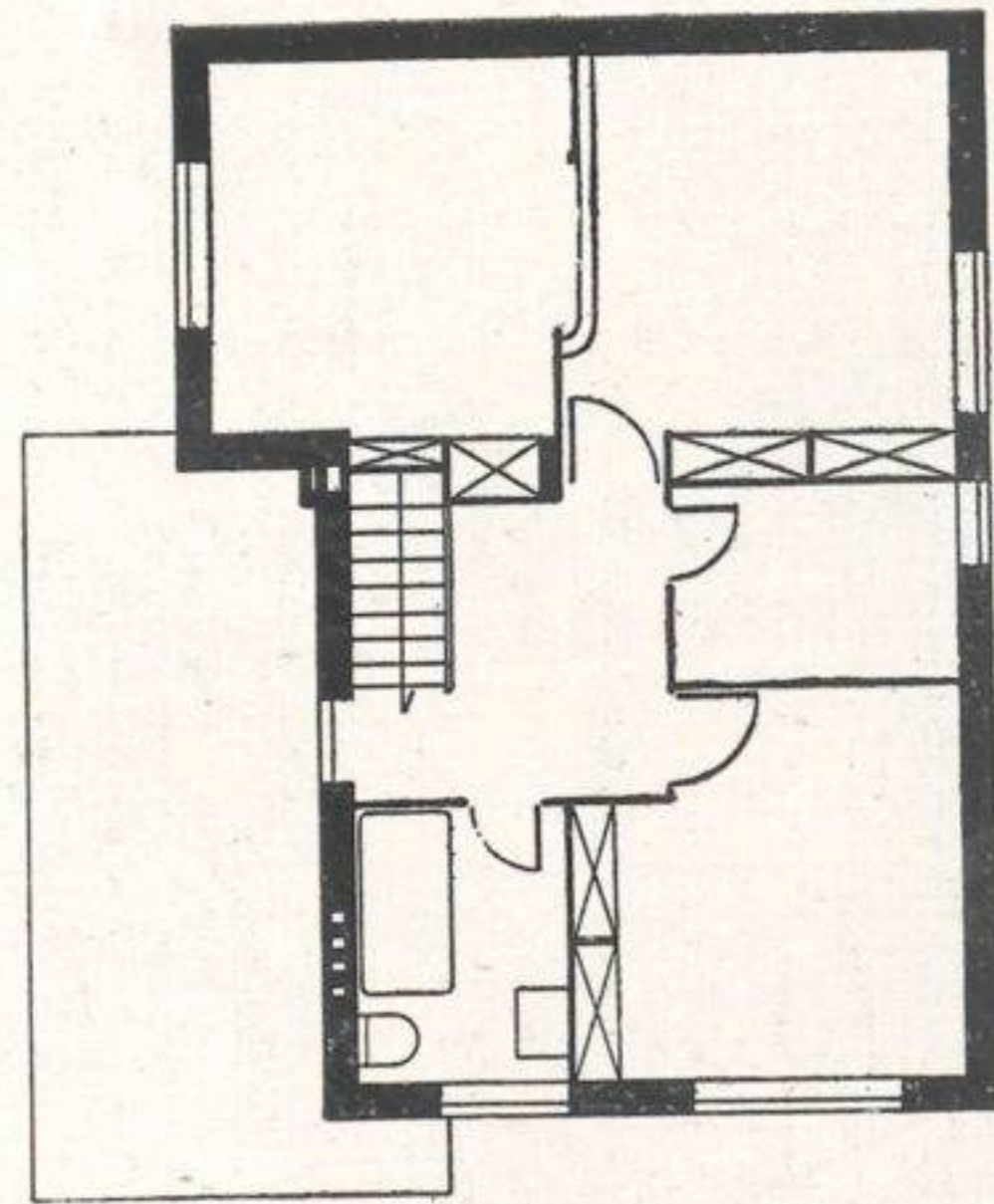
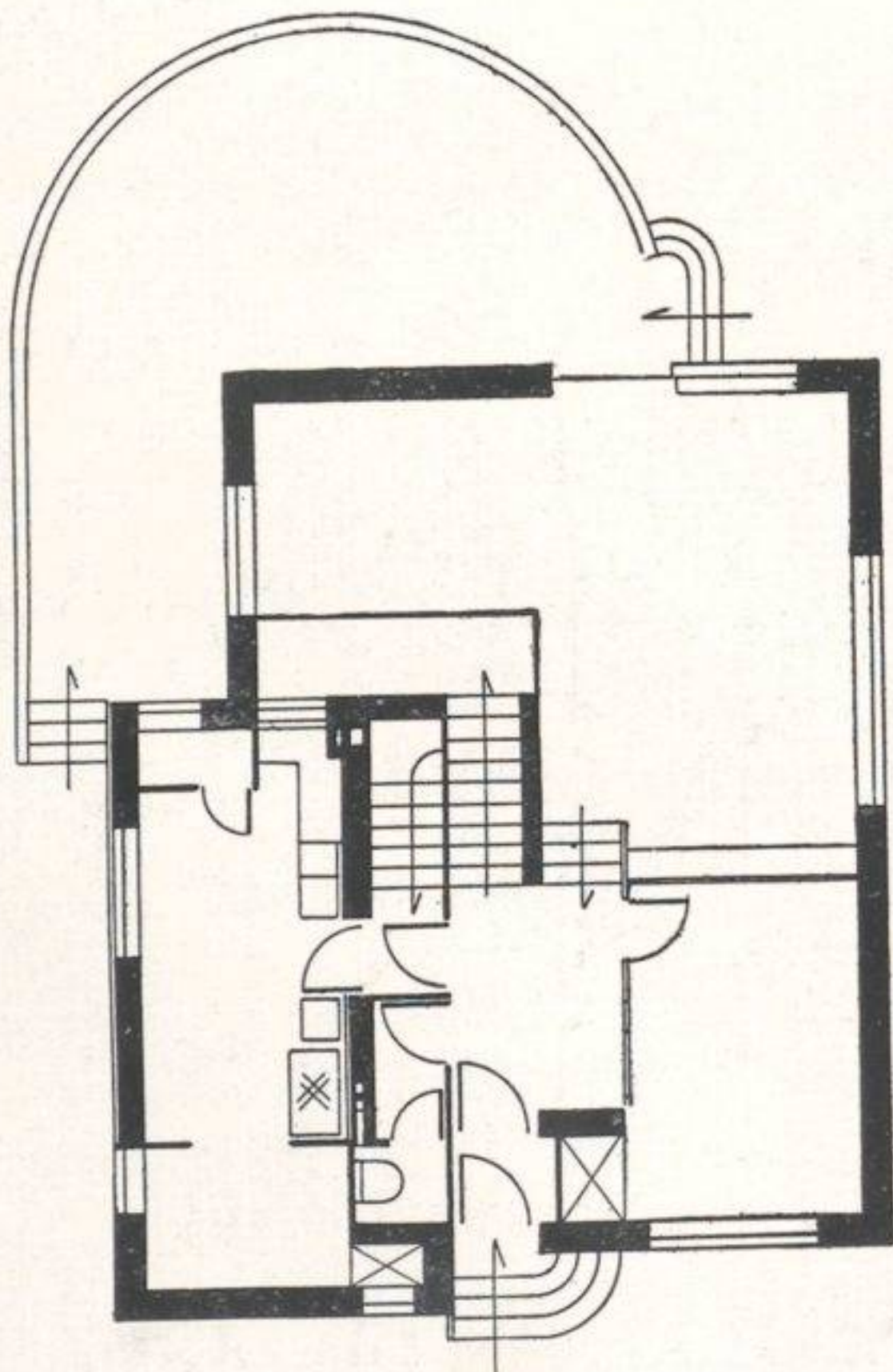

1 : 400

Rzut poziomy parteru i piętra domu przy ul. P. O. W. Nr 40.
Projektował inż. arch. J. Reda.

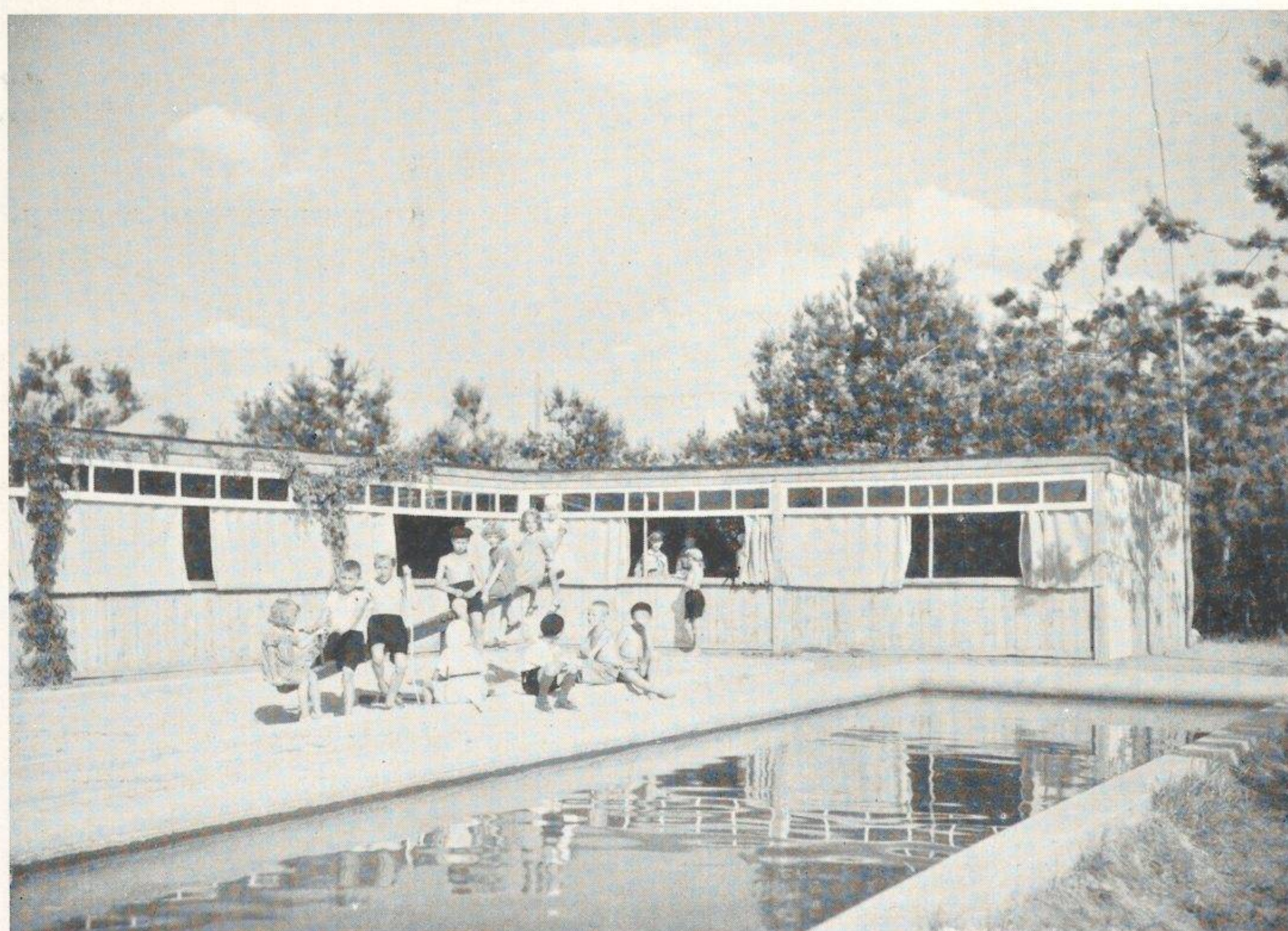
1 : 400.

Rzut poziomy parteru i piętra domu przy ul. Ignacego Boernera Nr 45.
Projektował inż. arch. J. Reda.

Dzieciniec Zarządu Poczty i Telegrafów. Projektował inż. arch. J. Reda.

Po dokładnym rozliczeniu wypada obciążenie 1 m² działki budowlanej z tytułu przygotowania terenu na 2.51 zł.

Wyjątek stanowi I Osiedle Łączności, gdzie koszty uzbrojenia terenu zostały wliczone do kosztów nabycia parcel. Obciążenie 1 m² działki wypadło na 2.40 zł i koszt ten został rozłożony na 10 letnie splaty, łącznie z ceną za grunt, która wynosi 0.50 zł za 1 m².

B U D O W A D O M Ó W

Budowę domów mieszkalnych przeprowadziły organizacje mieszkaniowo-budowlane, pozostające pod egidą „Towarzystwa Popierania Budowy Własnych Domów Pracowników Służby Łączności.”

Organizacje te powstawały w miarę zgłaszania się członków i działały na podstawie własnych statutów zatwierdzonych przez właściwe władze.

Te zrzeszenia Budowlane uzyskiwały odpowiednie ilości parcel od „Towarzystwa Popierania budowy” i przeprowadzały akcję budowlaną na podstawie zatwierdzonych planów.

Część Osiedla jest zbudowana w drzewie (I i II Osiedle) reszta powstała w cegle i to częściowo według projektów indywidualnych (III, IV Osiedle i Bratnia Pomoc b. Uczestników Walk o Niepodległość).

STOWARZYSZENIE: I i II OSIEDLE ŁĄCZNOŚCI

Plany i projekty domów drewnianych zostały wykonane przez Biuro Projektów Ministerstwa Poczty i Telegrafów. Ustalono 5 typów zasadniczych pod względem układu rzutu poziomego, przy czym jednak 4 z tych typów, a mianowicie A, B, C, D, są typami t. zw. rosnącego domu.

Typ A jako najmniejszy, stanowi element początkowy, z którego przez odpowiednią rozbudowę powstają typy B, C, D, Typ piąty E stanowi odrębną jednostkę zakończoną w sobie, jako dom o maksymalnych wymiarach.

Takie zestawienie typów zezwoliło na daleko idącą normalizację elementów budowlanych, co z kolei znacznie przyspieszyło budowę.

Poszczególne typy przedstawiają się następująco:

Typ A — dom parterowy, zawierający po 1 pokoju z kuchnią i pomieszczeniem na łazienkę oraz przedpokojem o łącznej powierzchni użytkowej 52.68 m² i kubaturze 172.40 m³.

Typ B — dom parterowy o 3 pokojach z kuchnią, pomieszczeniem na łazienkę oraz spiżarnią z przedpokojem o łącznej powierzchni użytkowej 72.68 m², o kubaturze 277.96 m³.

Typ C — dom piętrowy o 1 pokoju z kuchnią na parterze i 2 pokojach na I piętrze wraz z łazienką, spiżarnią i przedpokojem o łącznej powierzchni użytkowej 75.75 m² i kubaturze 281.51 m³.

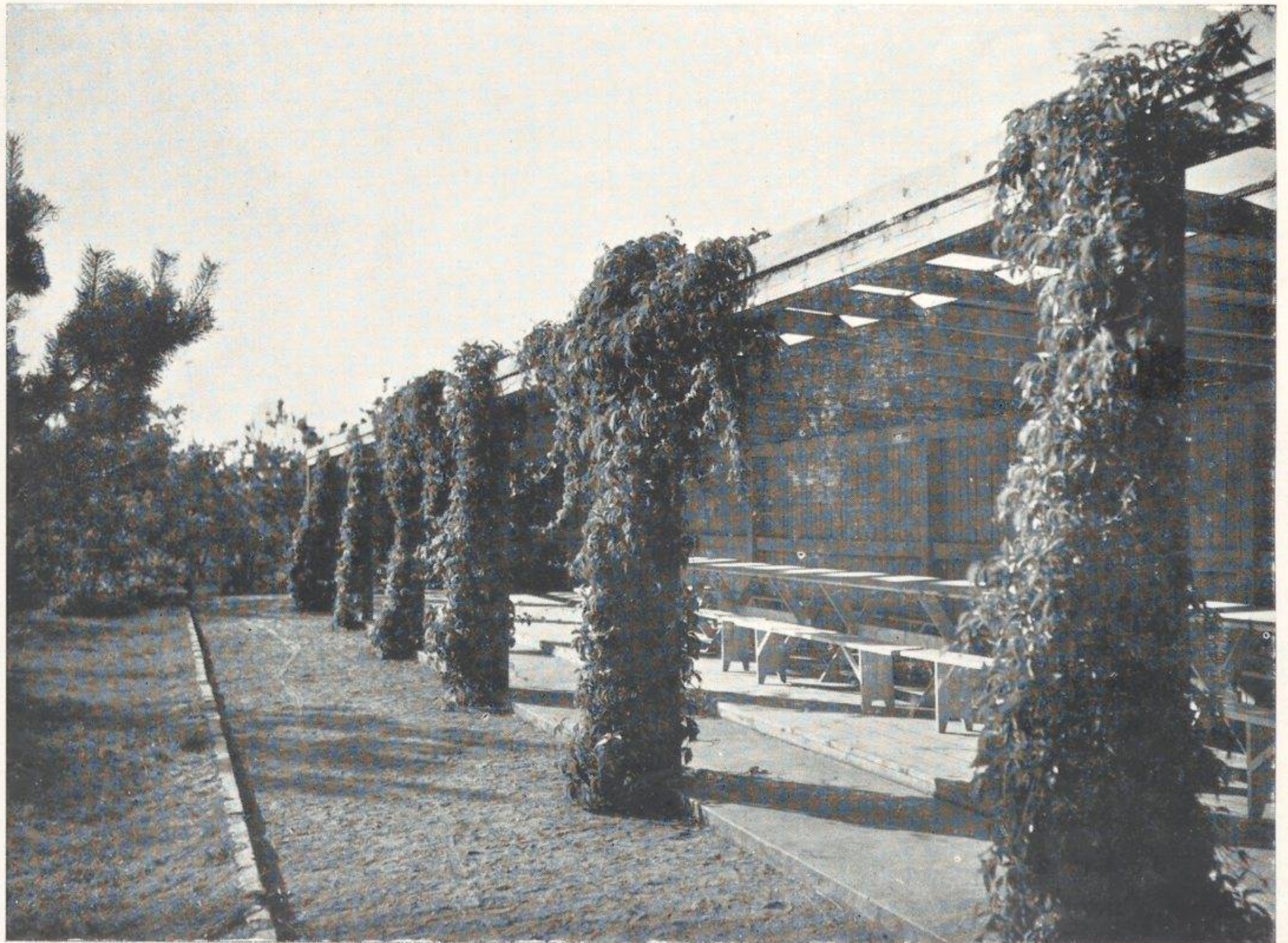
Typ D — piętrowy o 5 pokojach z kuchnią na parterze i 2 pokojach z łazienką na I piętrze oraz spiżarnią i przedpokojem o łącznej powierzchni użytkowej 95.21 m², a kubaturze 387.95 m³.

Typ E—piętrowy, zawiera ogółem 7 pokoi, kuchnię, łazienkę, pokój dla służby, 2 piwnice itp. — o łącznej powierzchni użytkowej 144 m² i kubaturze 686.75 m³.

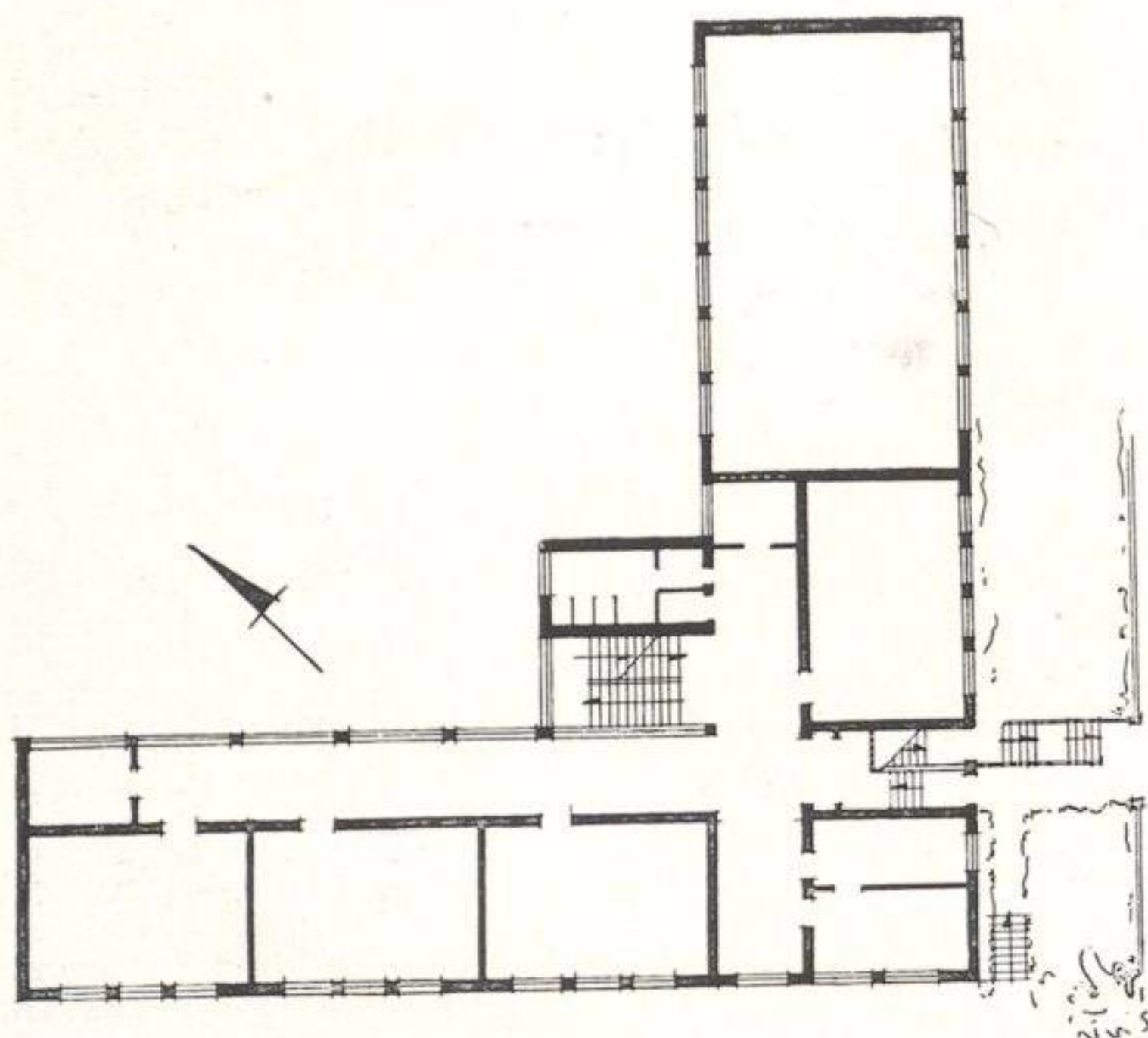
Dzieciniec Zarządu Poczty i Telegrafów. Projektował inż. arch. J. Reda.

Projekt 7-io klasowej szkoły
powszechnej w Boernerowie.
Projektowała inż. arch.
W. P o n i k i e w s k a.

1 : 600.

Wybór typu, jak również usytuowanie budynku na parceli przeprowadzili sami członkowie według własnego uznania przy zachowaniu jedynie warunków ustalonych planem regulacyjnym.

Pierwsze Osiedle ma charakter jednolity, gdyż zastosowano w budowie ściśle prawie bez zmian, typy domów ustalone wyżej, natomiast II osiedle przeprowadziło wiele zmian, polegających na powiększeniu powierzchni użytkowej mieszkań.

TECHNICZNY OPIS BUDOWY DOMÓW DREWNIANYCH.

Wykonanie domów odpowiada ogólnym normom ustalonym dla budownictwa drewnianego.

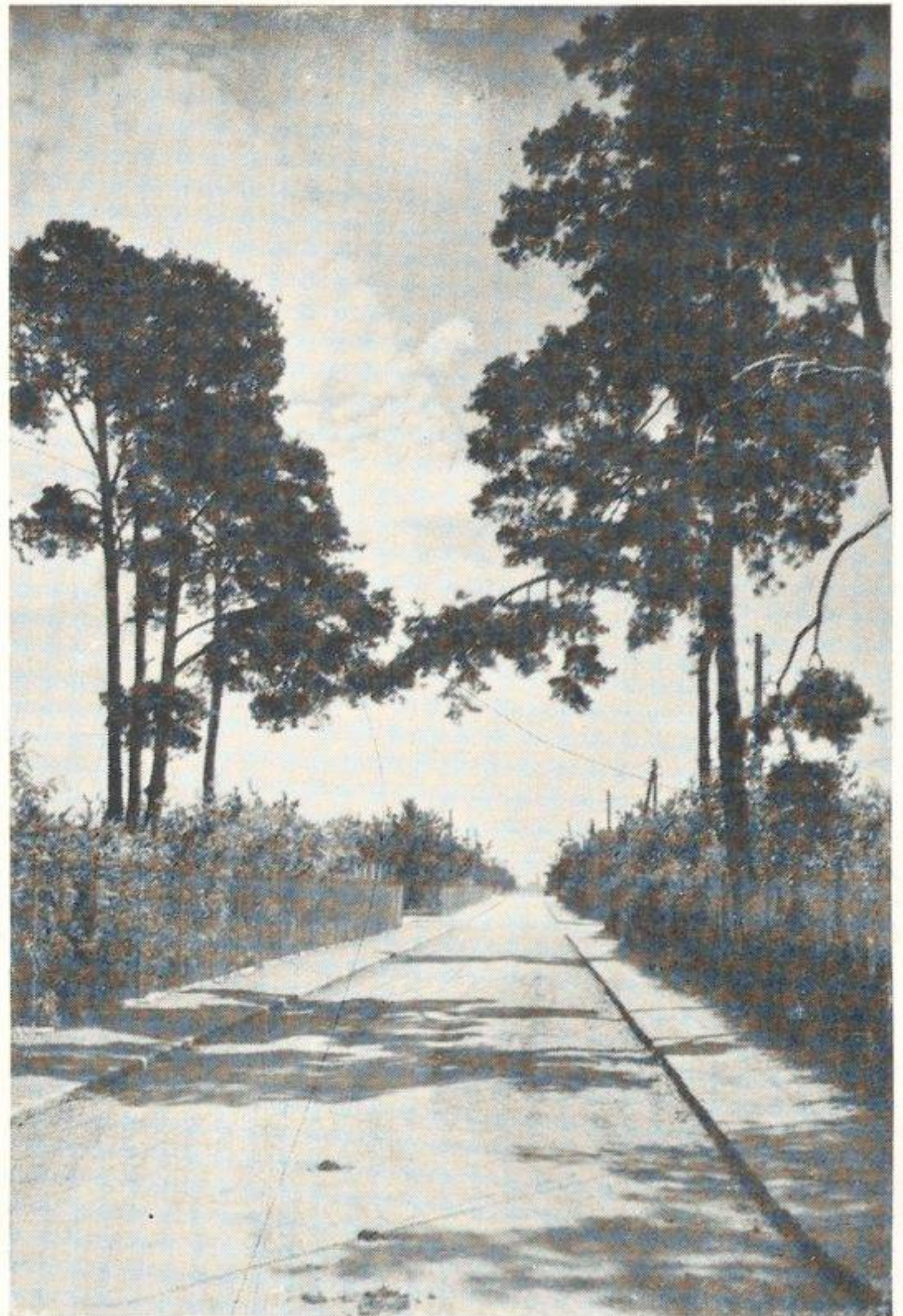
Fundamenty założono na zapr. cem. z łomu betonowego uzyskanego z rozbiórki starych obiektów fortecznych. Izolacja pozioma składa się z 2 warstw papy smołowcowej sklejaną asfaltem.

Ściany zewnętrzne i nośne wykonano z bali sosnowych o grubości 14 cm, przy zachowaniu niemniej 10 cm na stykach, nakładane na pakuły w słupach o wymiarach 14×14 cm.

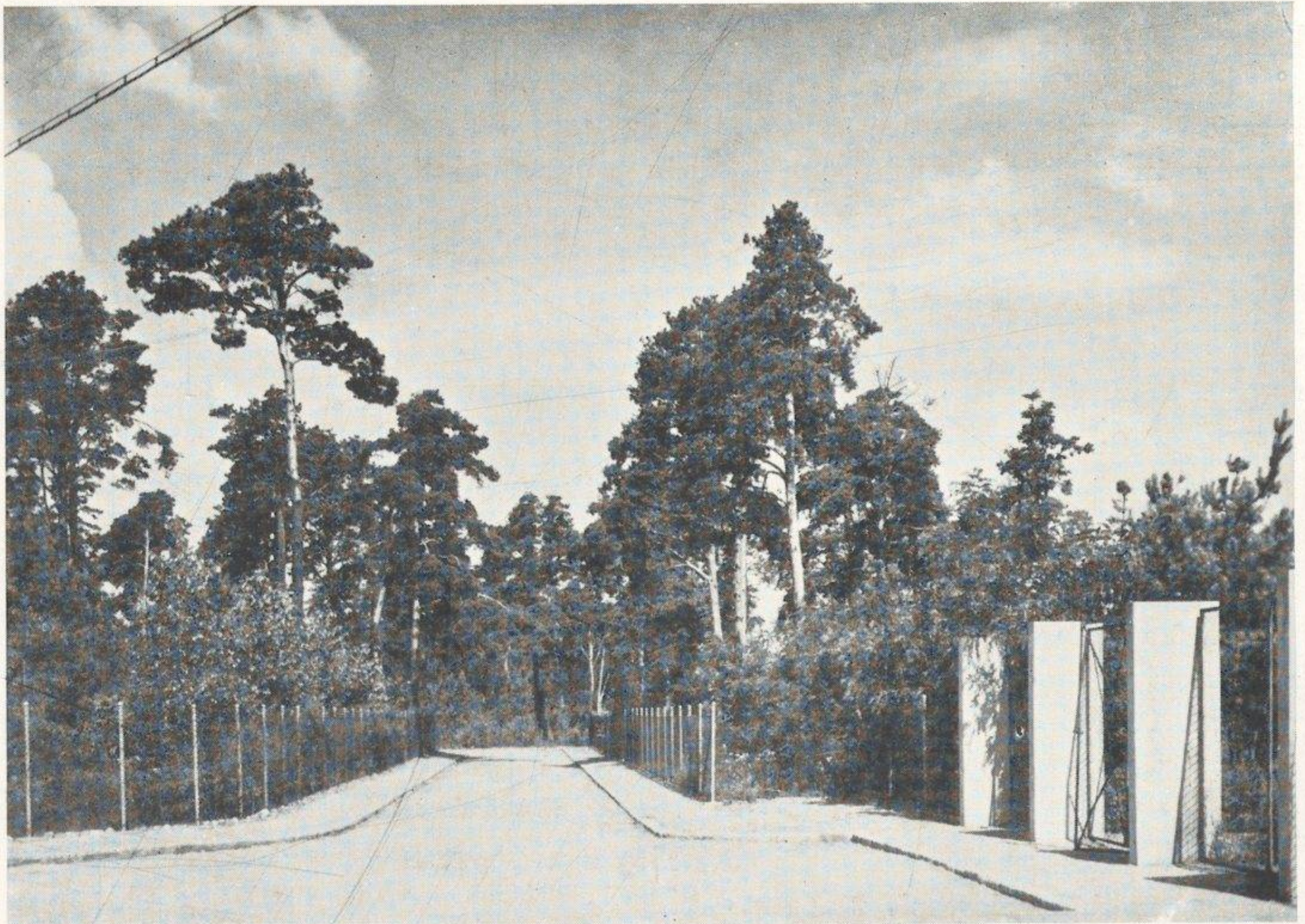
Podwalina 16×20 cm była łączona odpowiednio ze słupami, zaś oczep jako wieniec górny na całym obwodzie był łączony również ze słupami.

Ściany zewnętrzne izolowano od strony zewn. warstwą papy, a poza tym wykonano zwykle oszalowanie z desek.

Fragmenty ulic osiedla.

Podłogi i stropy są wystarczająco zabezpieczone pod względem termicznym, a pułap nad piwnicą został nasycony środkiem impregnacyjnym grzybobójczym.

Okna i drzwi są typowo normalne, zaopatrzone w proste okucia ze względu na tanią budowę. Na życzenie członków wykonywano za dopłatą okna typu szwedzkiego.

Dach jest pokryty dachówką azbestowo-cementową.

Wnętrza domów wyprawiono tynkiem na trzcinie. Piece wykonano kaflowe.

Typ C — został wyposażony bogaciej, zwłaszcza pod względem urządzeń wewnętrznych, gdyż zastosowano tu centr. ogrzewanie wodne, całkowitą instalację wod. kan., bolier dla łazienki.

Poza tym w pokojach założono klepkę dębową, a w niektórych na ścianach ułożono boazerię dyktową.

Koszta budowy typów domów drewnianych uwidocznione są w poniższej tabeli.

Lp.	Wyszczególnienie	T y p b u d y n k u					Uwagi
		A	B	C	D	E	
		koszt w złotych zaokr.					
1.	Roboty budowlane	5550	8050	8100	11550	16800	Uwzględniono jedynie koszty typów normalnych bez żadnych odchyżeń od zatwierdzonych projektów.
2.	„ inst. elektr.	120	210	215	270	510	
3.	„ dopr. wody	240	240	240	240	240	
4.	Koszt łomu beton.	250	290	250	290	520	
5.	Wod. kan. i dół gn.	—	—	—	—	5550	
6.	Boazeria i posadz.	—	—	—	—	5100	
7.	Centralne ogrzew.	—	—	—	—	5850	
8.	Koszta adm. eksp.	185	255	255	295	455	
9.	Kier. budowy 1.5%	90	150	150	185	450	
	R a z e m . .	6210	9155	9160	12850	29455	
	Kubatura w m ³	175	278	282	588	687	
	Koszt 1 m ³ budowy	35.89	32.96	32.49	35.06	42.99	

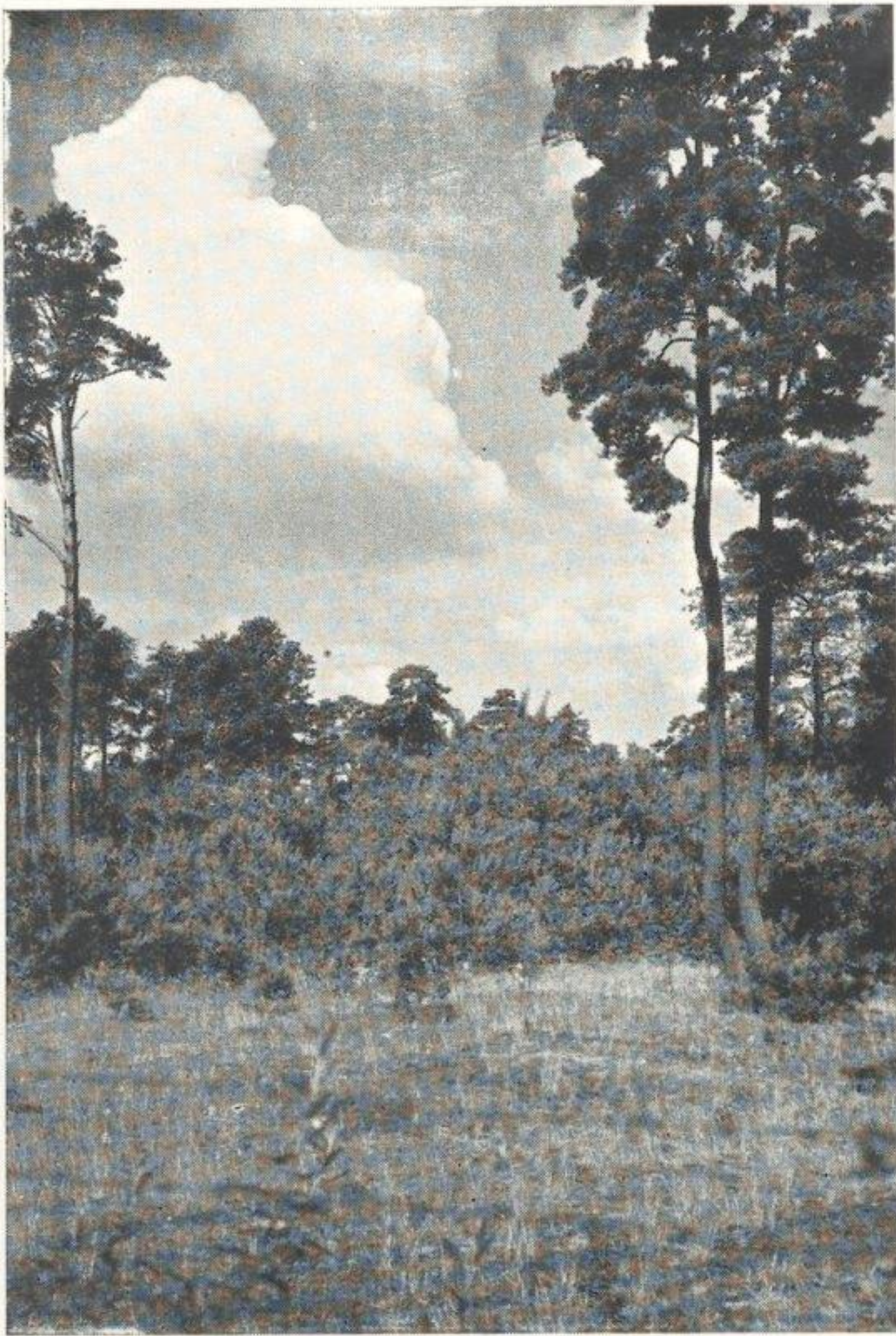
T R Z E C I E O S I E D L E

Osiedle to powstało jako spółdzielnia mieszkaniowo-budowlana dnia 30 czerwca 1955 r. i działało na podstawie statutu zatwierdzonego w Sądzie Okr. w Warszawie.

Jako typ do budowy ustalono domek murowany, składający się z 2 pokoiów z kuchnią, przedpokojem i łazienką o łącznej powierzchni użytkowej 48 m² i kubaturze 219 m³.

Pod budowę fundamentów użyto również łomu betonowego uzyskanego ze starych fortów.

Fragmenty Parku Leśnego.

Aleja Aleksandra Prystora z widokiem na Park Leśny.

Ściany zewnętrzne wykonano z cegły dziurawki o grub. 41 cm. Okna typu szwedzkiego, zaś drzwi normalne, dyktowe. Dach kryty blachą lub papą na szczelnym oszalowaniu.

Tynki zewn. i wewn. zwykle wapienne.

Koszty budowy takiego domku wypadły 8.175 zł, a więc po 37.50 zł za 1 m³, bez kanal.

Omówiony wyżej typ został przez wielu członków rozbudowany, własnym kosztem poza Spółdzielnią.

C Z W A R T E O S I E D L E

Dnia 14.IV. 1954 r. powstała Spółdzielnia Budowlano- Mieszkaniowa „IV Osiedle Łączności”.

Statut tej Spółdzielni został zatwierdzony w Sądzie Okr. w Warszawie — dnia 29 maja 1954 r.

Zarząd tej Spółdzielni zorganizował na samym początku swojej działalności — wystawę szeregu projektów proponowanych do budowy domów i na podstawie swobodnego wyboru członków ustalił projekty, które przeznaczono do budowy.

Były to domy większe, przeważnie wille I piętrowe, wykonane w cegle, o grubości ścian zewn. 41 cm z dziurawki.

Zasadniczo członkom tej Spółdzielni pozostawiono wolną rękę budowania domów, albo za pośrednictwem Spółdzielni, lub też indywidualnie na własną rękę, jednak pod nadzorem kierownika budowy, ustanowionego przez Spółdzielnię. Nie było zatem żadnego znormalizowanego typu.

W rezultacie na terenie IV Osiedla powstały domy różnej wielkości, a mianowicie 3, 4, 5 a nawet więcej izbowe. Wszystkie domy posiadają piwnice i zaopatrzone są w instalacje wodoc. kan. oraz elektryczne. Ogółem wybudowano na terenie IV Osiedla 184 izb, przy koszcie budowy 1 izby w wys. ok. 30.20 zł.

BRATNIA POMOC B. UCZESTNIKÓW WALK O NIEPODLEGŁOŚĆ

Stowarzyszeniu Bratnia Pomoc Byłym Uczestnikom Walk o Niepodległość Ministerstwo Poczt i Telegrafów sprzedało 54 parcel budowlanych, stanowiących zwartą północno-wschodnią—część Osiedla. Na parcelach tych wymienione Stowarzyszenie założyło t. zw. Kolonię Im. Aleksandry Pilsudskiej, budując dotychczas około 45 domów mieszkalnych, które oddawane są do użytku obywatelom zasłużonym w walkach o Niepodległość. Dalsza rozbudowa tej kolonii postępować będzie w miarę rozporządzalnych przez Stowarzyszenie funduszy.

O R G A N I Z A C J A F I N A N S O W A B O E R N E R O W A

Każdy budujący w Osiedlu korzystał z kredytu budowlanego Banku Gospodarstwa Krajowego. Wysokość udzielonego kredytu była różna, w każdym razie taka, że przy zaangażowaniu swoich kapitałów, każdy miał możliwość wybudowania własnego domu. Jako gwarancję wydawanych przez Bank pożyczek, składały poszczególne Spółdzielnie zabezpieczenie wekslowe, które następnie po zakończeniu budowy były zamieniane na zabezpieczenia hipoteczne.

Kaplica wojskowa pod wezwaniem Matki Bożej. Projektował inż. arch. Reda.
Fragment parku ze statuą Matki Bożej Rzeźb. inż. arch. J. Goliński.

Ogólny koszt budowy i pomoc finansowa uwidacznia następująca tabela.

Lp.	Przedmiot budowy	Ogólny koszt zł	Udzielona pożyczka zł	Roczny %	Splata na lat	Uwagi
1.	Uzbrojenie terenu	518.500	479.000	5.75	15	
2.	Domy I Osiedla	594.950	265.300	5.50	15	
3.	„ II „	965.980	389.400	5.5	15	
4.	„ III „	272.150	161.600	5.75 — 4.5	20	
5.	„ IV „	564.320	292.600	5.75 — 4.5	20	
6.	Bratnia Pomoc	—	—	—	—	
7.	Kupno parcel	77.820	—	4.0	10	

Pożyczki bankowe budowlane są zasadniczo splacalne dla domów drewn. w ciągu 15 lat, dla domów mur. w ciągu 20 lat.

W poszczególnych przypadkach w razie indywidualnego wystąpienia właściciela domu już po przewłaszczeniu działki — bank zgadzał się na przedłużenie terminu splat.

Następowała wtedy t. zw. konwersja kredytu budowlanego — na zasadzie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22.IV. 1927 r. o rozbudowie miast, w brzmieniu ustalonym obwieszczeniem Ministra Skarbu z dnia 22.I. 1936 r. (Dz. U. B. P. Nr 10 poz. 107) Bank udzielał długoterminowej pożyczki gotówkowej, splacalnej okresami półrocznymi i równymi ratami w okresie lat do 35 i więcej.

Z A R Z Ą D P O C Z T.

Osobną uwagę należy zwrócić na akcję Zarządu Pocztoowego, który przeprowadził budowę pewnej ilości mieszkań dla własnych pracowników.

I tak:

- w roku 1952 wybudowano 10 domów drewnianych typu B po 72.46 m² pow. użytkowej.
- w roku 1954 wybudowano 6 domów drewn. typu B po 72.46 m² pow. użytkowej każdy.
- w roku 1955 wybudowano 12 bud. murowanych po 83.64 m² pow. użytkowej każdy.
- w roku 1954 wybudowano 1 dom drewniany typu E o pow. użytkowej 218.48 m².
- w roku 1955 wybudowano blok murowany t. zw. dzieciniec w rejonie I Os. Łączn. o pow. użytkowej 145.61 m².

Ogólny koszt powyższych budowli wyniósł 196.000 zł.

Postawione domy są wydzierżawiane pracownikom po bardzo przystępnych cenach, a mianowicie:

Dom drewn. 3 p. + kuchnia po 16.69 zł mies.

„ mur. 3 p. + kuchnia „ 24.00 zł „

Dzieciniec oddany jest bezpłatnie corocznie na cele kolonii letnich dla dzieci pracowników Zarządu Pocztoowego.

Końcowy przystanek linii tramwajowej B, łączącej osiedle z Warszawą.

WYKAZ WŁAŚCICIELI NIERUCHOMOŚCI OSIEDLA BOERNEROWO.

Właściciel nieruchom.	Adres
Arendt Józef	— Poczтова 25.
Argasiński Tadeusz	— Poczтова 2a.
Banaś Franciszek	— Ig. Boernera 11.
Bernacka Marta	
Kisielewska Ina	— Telefoniczna 20.
Białoszewski Zenon	— Legionów 51.
Bigo Stanisław	— Łączności 38.
Billewicz Eugeniusz	— Poczтова 10.
Boerner Edward	— Parkowa 13.
Boerner Włodzimierz	— Parkowa 15.
Boguszewski Edward	— Telefoniczna 16.
Bońkowski Bolesław	— Warszawska 60.
Borkowski Antoni	— Łączności 34.
Brodzka Felicja	— Łączności 17.
Brześciański Wiktor	— Ig. Boernera 53.
Budzyński Eryk	— Poczтова 18.
Chrzanowski Włodz.	— Łączności 32.
Chudobiecki Jan	— Warszawska 52.
Chudobiecki Miecz.	— Warszawska 54.
Ciepliński Stanisław	— P. O. W. 31.
Ciszewski Ignacy	— Warszawska 56.
Cymerman Kamila	— Łączności 46.
Czajkowski Teodor	— P. O. W. 58.

Właściciel nieruchom.	Adres
Damięcki Tadeusz	— P. O. W. 10.
Dąbrowski Jan	— Łączności 28.
Demant Piotr	— Łączności 24.
Deresz Stanisław	— P. O. W. 38.
Dmowska Zofia	— Poczтова 24.
Domańska Jadwiga	— Ig. Boernera 21.
Domaszewicz Roman	— Ig. Boernera 51.
Drzewiecki Fr.	— Parkowa 17.
Dykhoff Karol	— Łączności 39.
Eichler Bogdan	— Warszawska 50.
Ertel Zygmunt	— Ig. Boernera 33.
Etlis Roman	— P. O. W. 15.
Fabisiak Stanisław	— Warszawska 48.
Filewski Aleksander	— Łączności 25.
Filipek Jan	— P. O. W. 33.
Gajewski Adam	— P. O. W. 35.
Gawrońska Adela	— Ig. Boernera 35.
Gawroński Wacław	— Łączności 31.
Gebel Leopold	— Ig. Boernera 43.
Gołkowski Kazimierz	— Łączności 22.
Goszczyńska Balbina	— Ig. Boernera 17.

Właściciel nieruchom.	Adres
Gralewski Aleksander	— P. O. W. 32.
Grodzka Wanda	— Łączności 22.
Gród Edward	— Pocztowa 12.
Gruszecka Janina	— Ig. Boernera 19.
Grzechociński Stan.	— Legionów 45.
Halska Ludwika	— Wolności 42.
Hałaczkiewicz Antoni	— Pocztowa 14.
Hanysz Janina	— Legionów 57.
Hauke-Nowak Al.	— Parkowa 9.
Hausner Roman	— P. O. W. 21.
Herman Henryk (sen.)	— Łączności 25.
Herman Stanisław	— Łączności 19.
Hermanowski Klem.	— Łączności 24.
Iwaskiewicz Bol.	— Łączności 32.
Jazielewicz Kaz.	— Telefoniczna 2.
Janowski Władysław	— Łączności 42, 40.
Januszewski Waclaw	— P. O. W. 45.
Jara Franciszek	— Łączności 16.
Jasiński Marian	— Parkowa 11.
Jastrzębska Maria	— Ig. Boernera 15.
Jastrzębski Jan	— Łączności 27.
Jędrzejczak Wład.	— Łączności 21.
Kalinka Stanisław	— Legionów 39.
Kamińska Irena	— Łączności 29.
Kasprzykowska Ant.	— Łączności 19.
Kisiełewska Ina patrz Bernacka Marta	
Kinel Zygmunt	— Warszawska 38.
Kinelowa Maria	— Warszawska 38a.
Kiszkiel Mikołaj	— P. O. W. 11.
Kiszyński Stanisław	— P. O. W. 36.
Kłodziński Władysław	— P. O. W. 34.
Korycki Józef	— Ig. Boernera 55.
Kosicki Henryk	— Legionów 30.
Kostro Władysław	— Łączności 25.
Kowalski Roman	— P. O. W. 15.
Krajewska Antonina	— Pocztowa 13.
Kreiss Henryk	— Warszawska 44.
Krzepkowska Leok.	— Legionów 32.
Krzywda Franciszek	— Ig. Boernera 59.

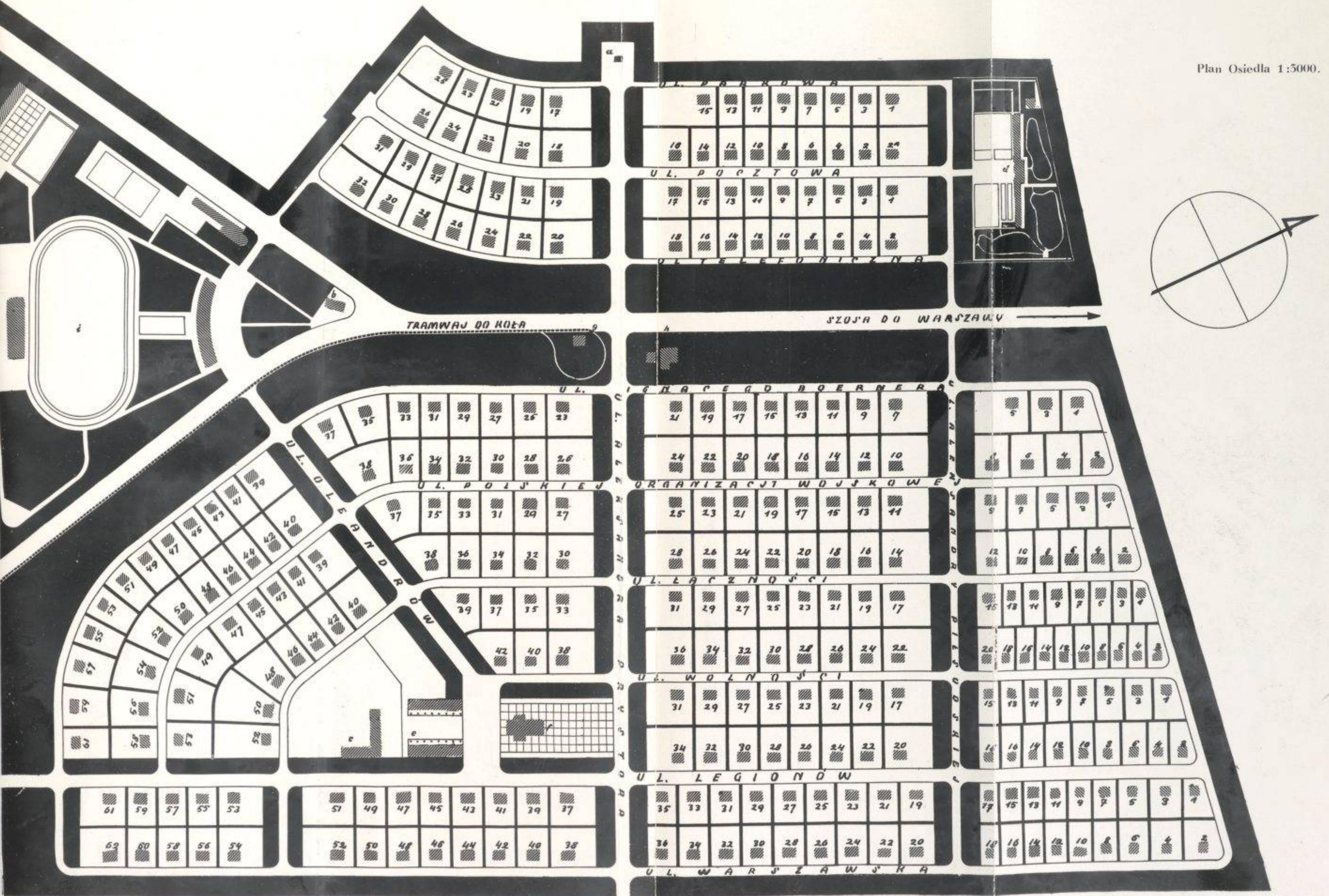
Właściciel nieruchom.	Adres
Kubski Benedykt	— P. O. W. 39.
Kupnicki Henryk	— Warszawska 42.
Kuśmierczyk Adam	— Ig. Boernera 47.
Kuźniar Czesław	— Łączności 30.
Lange Jan	— P. O. W. 27.
Lasoń Jan	— Ig. Boernera 25.
Lemkin Rafał	— Pocztowa 21.
Lewicka Zofia	— Legionów 41.
Lisowska Klementyna	— Parkowa 5.
Liwiński Szymon	— Warszawska 46.
Lwowski Zenon	— Telefoniczna 14.
Ławniczek Zygmunt	— Łączności 27.
Luc Eryk	— Pocztowa 20.
Machowicz Stanisław	— Łączności 20.
Maciejewski Jerzy	— P. O. W. 18.
Maciejewski Karol	— Pocztowa 16.
Malkiewicz Jadwiga	— P. O. W. 37.
Marczewski Henryk	— Pocztowa 4.
Mazurek Jan	— Łączności 34.
Milewska Józefa	— Ig. Boernera 41.
Mitkiewicz Jan	— Wolności 40.
Moliński Bronisław	— Telefoniczna 24.
Moszoro Dominik	— Legionów 37.
Morozewicz Józef	— P. O. W. 24.
Mścichowski Konst.	— Legionów 49.
Müllner Ferdynand	— Łączności 31.
Multański Waclaw	— Łączności 38.
Neymark Edward	— Pocztowa 27.
de Nisau Jerzy	— P. O. W. 12.
Nimiński Waclaw	— Legionów 26.
Nowacki Waclaw	— Legionów 24.
Nowicki Władysław	— Pocztowa 2.
Nowosielski Stefan	— Łączności 23.
Ogrodowczyk Seweryn	— Łączności 29.
Olczak Stanisław	— Legionów 43.
Oseka Marian	— P. O. W. 45.
Oseka Marian	— Ig. Boernera 37.
Ozdzyński Stefan	— Telefoniczna 30.

Właściciel nieruchomości.	Adres
Pajorowa Maria	— Legionów 55.
Pajorowa Maria Amata	— P. O. W. 17.
Partyka Kazimierz	— Legionów 20.
Perro Hanna	— Pocztowa 19.
Perz Stanisław	— Legionów 61.
Pęczalska Maria	— P. O. W. 52.
Piotrowska Jadwiga	— Parkowa 25.
Piotrowski Wacław	— P. O. W. 46.
Piórkowski Kaz.	— P. O. W. 50.
Plewa Bernard	— Warszawska 62.
Poboży Stefania	— P. O. W. 56.
Podlaski-Bazyliczyk Romuald	— Parkowa 21.
Polkowski Stefan	— Warszawska 58.
Przybysz Bronisław	— P. O. W. 41.
Pocztowe Przysposo- bienie Wojskowe	— Pocztowa 15,
Pszonka Helena	— Telefoniczna 52. — P. O. W. 22.
Raczyński Franciszek	— Telefoniczna 26.
Radlińska Janina	— Parkowa 7.
Radlińska Kazimiera	— Parkowa 5.
Radwański Józef	— P. O. W. 19.
Radziwon Józef	— Pocztowa 8.
Reda Jan	— Ig. Boernera 45.
Rembalski Stanisław	— Łączności 28.
Rodewald Emil	— Łączności 57.
Rogiński Antoni	— Łączności 55.
Rosłoński Romuald	— Łączności 55.
Roźniecki Józef	— Pocztowa 17.
Różewicz Henryk	— Ig. Boernera 49.
Rudlicka Wanda	— Łączności 26.
Rybowska Barbara	— Legionów 28.
Rypel Jan	— Łączności 26.
Sapieha Michał	— Pocztowa 51.
Scheinkönig Jadwiga	— P. O. W. 25.
Skarb Państwa (w Za- rządzie Państwowego Przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Te- legraf i Telefon’’)	— Parkowa 1, Pocztowa 5—11,

Właściciel nieruchomości.	Adres
	— Telefoniczna 4—12, — Legionów 19—55, — Warszawska 20—56, — Aleksandry Pił- sudskiej
Sokołowski Wacław	— P. O. W. 25.
Sokołowski Wincenty	— Ig. Boernera 7.
Sośnicki Stanisław	— Ig. Boernera 57.
Stanecka Janina	— P. O. W. 14.
Stawowczyk Jan	— Legionów 55.
Storgulewski Stan.	— Parkowa 19.
Stowarzyszenie „Bratnia Pomoc By- łym Uczestnikom Walk o Niepodle- głość’’	— Ig. Boernera 1-5, — P. O. W. 2—8, 1—9, — Łączności 2—12, 1—15, — Wolności 2—20, 1—15, — Legionów 1—17, 2—18, — Warszawska 2—18.
Strzelecki Stefan	— Pocztowa 25.
Sulikowski Bolesław	— Parkowa 25.
Suski Franciszek	— P. O. W. 54.
Szepelski Józef	— Ig. Boernera 15.
Szłazak Stefania	— P. O. W. 20.
Szopski Karol	— Łączności 14.
Sztromajer Henryk	— Pocztowa 29.
Sztromajer Jan	— Pocztowa 22.
Szulakowski Zbigniew	— Pocztowa 6.
Szulec Jadwiga	— Legionów 59.
Szychowski Józef	— Ig. Boernera 61.
Szydłowski Walenty	— P. O. W. 28.
Ściwiarski Wacław	— Warszawska 40.
Śmiałowski Władysław	— P. O. W. 48.
Świętochowska Jadw.	— Ig. Boernera 51.

a. Statua Matki Boskiej, b. Kaplica wojskowa, c. Szkoła projektowana, d. Dzieciniec, e. Ośrodek handlowy, f. Kościół projektowany, g. Stacja Tramwajów Miejskich, h. Stacjapomp, i. Ośrodek sportowy.

